

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Факультет харчових технологій та управління якістю продукції АПК

Кафедра громадського здоров'я та нутриціології

**Методичні рекомендації
з підготовки та захисту бакалаврської кваліфікаційної роботи**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність	229 «Громадське здоров'я»
Освітньо-професійна програма	«Нутриціологія здорового харчування»

Київ 2023

УДК 642.5.002.5

Методичні рекомендації до виконання бакалаврської кваліфікаційної роботи, укладено відповідно до вимог підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти і компетентностей галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 229 «Громадське здоров'я» освітньо-професійної програми «Нутриціологія здорового харчування» та висвітлено основні вимоги, які ставляться до підготовки, написання, оформлення та захисту даного типу роботи.

Рекомендовано до друку вченою радою факультету харчових технологій та управління якістю продукції АПК Національного університету біоресурсів та природокористування України (протокол № 3 від 20 вересня 2023 р.).

Методичні рекомендації затверджені на засіданні кафедри громадського здоров'я та нутриціології (протокол № 1 від 10 серпня 2023 р.).

Укладачі:

Слободянюк Н.М. кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри технологій м'ясних, рибних та морепродуктів, доцент;

Альтанова А.Б. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри громадського здоров'я та нутриціології;

Рецензенти:

Ткач Г.Ф., доктор медичних наук, професор кафедри громадського здоров'я та нутриціології, професор.

Баль-Прилипка Л.В., доктор технічних наук, професор, декан факультету харчових технологій та управління якістю продукції АПК

Методичні рекомендації з підготовки та захисту бакалаврської кваліфікаційної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 229 «Громадське здоров'я» освітньо-професійної програми «Нутриціологія здорового харчування» / уклад.: Н.М. Слободянюк, А.Б. Альтанова. Київ: НУБіП, 2023. 67 с.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до виконання бакалаврської кваліфікаційної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 229 «Громадське здоров'я» освітньо-професійної програми «Нутриціологія здорового харчування»

Укладачі: Н.М. Слободянюк, А.Б. Альтанова.

© Слободянюк Н.М., Альтанова А.Б. 2023
© НУБіП України, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ БАКАЛАВРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	11
1.1. Загальні вимоги до вибору тематики досліджень бакалавра громадського здоров'я (ОП «Нутриціологія здорового харчування») в контексті сучасного розвитку охорони здоров'я	11
1.2. Вибір та затвердження теми бакалаврської кваліфікаційної роботи	17
1.3. Орієнтовна тематика бакалаврської кваліфікаційної роботи	18
1.4. Призначення наукового керівника роботи	19
1.5. Порядок складання і затвердження плану бакалаврської кваліфікаційної роботи та індивідуального завдання	22
1.6. Виконання бакалаврської кваліфікаційної роботи	23
1.7. Дотримання академічної доброчесності та перевірка на плагіат	23
1.8. Отримання відгуку керівника для допуску до захисту	24
1.9. Отримання зовнішньої рецензії для допуску до захисту	25
1.10. Подання бакалаврської кваліфікаційної роботи на кафедрі	26
1.11. Попередній захист бакалаврської кваліфікаційної роботи на кафедрі	26
1.12. Захист бакалаврської кваліфікаційної роботи перед екзаменаційною комісією	27
1.13. Порядок та критерії оцінювання бакалаврської кваліфікаційної роботи	29
РОЗДІЛ 2. ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ, ЗМІСТУ ТА ОФОРМЛЕННЯ БАКАЛАВРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	31
2.1. Загальні вимоги до структури бакалаврської кваліфікаційної роботи	31
2.2. Загальні вимоги до змісту структурних частин	32
2.3. Технічні вимоги до оформлення бакалаврської кваліфікаційної роботи	37
2.4. Вимоги до подання бакалаврської кваліфікаційної роботи на кафедрі для перевірки на плагіат та розміщення у репозитарії університету	40
2.5. Підготовка презентації до захисту бакалаврської кваліфікаційної роботи	40
2.6. Поняття та терміни	41
ДОДАТКИ	46

ВСТУП

Згідно з демографічними та статистичними даними МОЗ України у щорічних доповідях зазначено, що за роки незалежності України проблемам поліпшення здоров'я населення приділялося недостатньо уваги. Витрати на охорону здоров'я в Україні порівняно з європейськими державами низькі. Серед 45 країн Європи Україна за цим показником посідає 41 місце. Структура захворюваності за останні 10-15 років змінилася. Серед окремих вікових груп населення особливу тривогу викликають найменш захищені групи населення – діти та підлітки а також літні люди.

Реалізація державних і галузевих заходів з покращання здоров'я населення України, кардинальна перебудова суспільного світогляду щодо причин і наслідків значного погіршення здоров'я населення можуть радикальним способом вирішити проблеми збереження та зміцнення здоров'я як власного, так і суспільного.

Сьогодні значний інтерес науковців та практиків галузі громадського здоров'я викликає *поняття «єдине здоров'я» (One Health)*, яке розуміється як підхід, що передбачає насамперед ставлення до здоров'я, «міжсекторальний підхід до розробки та впровадження програм, політики, законодавства та досліджень, в рамках яких взаємодіють кілька секторів, таких як медицина, охорона здоров'я людини (громадське здоров'я), медицина праці, ветеринарна медицина, безпечність продуктів харчування, екологія та природне середовище, з метою забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя та здоров'я населення».

Стратегія «єдине здоров'я» розроблена та реалізується Організацією з сільського господарства та продовольства (ФАО), Міжнародним епізоотичним бюро (МЕБ) і Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ).

Громадське здоров'я є найбільш соціально орієнтованою галуззю медицини, вкрай важливим є урахування не тільки суто біомедичних (disease), а й суспільних (sickness) аспектів хвороби, а також самопочуття (illness). Саме тому важливо проводити комплексний аналіз різних аспектів захворюваності і на їх поєднанні обґрунтовувати заходи щодо поліпшення здоров'я населення.

Світове співтовариство закликає усі країни спрямувати зусилля на вирішення проблем громадського здоров'я, де розвиток системи охорони громадського здоров'я ґрунтується на визнанні складності існуючих проблем, прийнятті системного мислення, на нових ідеях і досягненнях міжнародної і національної практики.

В Україні також однією із складових реформи галузі охорони здоров'я має стати розбудова системи охорони громадського здоров'я на засадах

превентивної (профілактичної) медицини, спрямованої на попередження виникнення хвороб, подовження активного життя і зміцнення здоров'я людини.

Будучи передумовою сталого розвитку та економічного зростання країни, охорона здоров'я має стати загальнонаціональним принципом, відображеним в усіх політиках держави.

За останнє десятиліття функціонування національних систем у сфері громадського здоров'я, їхні роль та ефективність набувають все більшої значимості та ваги у суспільно-економічному житті кожної держави та у цілому світі.

Постановою Кабінету Міністрів України від 01.02.2017 р. «Про внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 № 266» галузь знань 22 «Охорона здоров'я» доповнено спеціальністю 229 «Громадське здоров'я».

Цілями спеціальності є підготовка нової генерації та перепідготовка фахівців для закладів охорони здоров'я, адміністративних установ та органів самоуправління, у тому числі об'єднаних територіальних громад (ОТГ), установ та організацій у сфері державного санітарно-епідеміологічного і екологічного нагляду, біобезпеки, охорони та гігієни праці, соціального та побутового забезпечення, а також господарюючих суб'єктів різних форм власності тощо. Основною стратегічною ціллю підготовки кадрів є реалізація політики та розбудови ефективної вітчизняної системи охорони громадського здоров'я за міжгалузевим та міжсекторальним спрямуванням у відповідності до принципу «Охорона здоров'я в усіх політиках держави».

Діяльність фахівців громадського здоров'я має бути спрямованою на збереження та зміцнення здоров'я населення, покращання стану навколишнього середовища, усунення біологічних загроз (у тому числі біотероризму), формування здорового способу життя на засадах саногенного мислення і, таким чином, забезпечення сталого національного розвитку; реалізацію політики та розбудову ефективної й результативної системи охорони громадського здоров'я, що відповідає міжнародним стандартам і збереже найкращі здобутки вітчизняної школи. Унікальний досвід України, її вітчизняних шкіл профілактичної медицини з протидії загрозам та надзвичайним ситуаціям у сфері громадського здоров'я має бути збереженим.

В основу програми мають бути покладені кращі зарубіжні та вітчизняні практики та досвід у сфері профілактичної роботи (у т.ч. закладів державної санітарно-епідеміологічної служби, центрів здоров'я, медичної статистики, соціального захисту населення тощо), яка має забезпечити необхідні знання і максимально сприяти практичній спрямованості навчання.

Програма підготовки за спеціальністю «Громадське здоров'я» має передбачати підготовку нової генерації фахівців для органів державного

управління, місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання різних форм власності, у тому числі недержавних організацій у сфері громадського здоров'я.

Це, у свою чергу, сприятиме удосконаленню та впровадженню державної політики і державного управління, спрямованих на вирішення проблем, пов'язаних з демографічною кризою, зростанням захворюваності, інвалідизації та смертності серед населення, значною суспільною стратифікацією у доступі до послуг з медичного обслуговування, низькою економічною ефективністю діяльності галузі охорони здоров'я, незадоволенням значної частини громадян станом медичної допомоги та захистом прав пацієнтів, необхідністю розвитку міжгалузевої та міжсекторальної співпраці з охорони громадського здоров'я в Україні.

Для вирішення окреслених завдань необхідні власні інституції, які мають найближчим часом науково обґрунтувати політику і практику у сфері захисту громадського здоров'я і супроводжувати відповідними дослідженнями перебудову національної галузі охорони здоров'я України та узгодити їх відповідно до Порядку денного зі сталого розвитку до 2030 року і Глобального плану дій щодо здорового життя та благополуччя для усіх.

Методичні рекомендації з підготовки та захисту бакалаврської кваліфікаційної роботи укладено відповідно до «Положення про бакалаврську кваліфікаційну роботу у Національному університеті біоресурсів і природокористування України», затвердженому Вченою радою НУБіП України від «03» березня 2021 р., протокол № 7.

Бакалаврська кваліфікаційна робота – самостійна індивідуальна робота аналітичного, технологічного, конструкторського, експериментального, розрахункового, бізнесового або організаційно-економічного характеру, що містить рішення завдань узагальненого характеру.

Підготовка і захист кваліфікаційної роботи є завершальним етапом навчання студентів за освітньо-професійною програмою підготовки бакалаврів та формою атестації здобувачів вищої освіти.

Метою виконання кваліфікаційної роботи є систематизація знань та розширення навичок щодо вирішення завдань відповідно до професійного спрямування.

Основними **завданнями** виконання кваліфікаційної роботи є:

- розвиток навичок самостійної роботи, закріплення та поглиблення теоретичних і практичних знань;
- набуття вмінь систематизувати та аналізувати літературу з питань, що вивчаються;
- засвоєння методів формування завдань та вибору підходів щодо їх вирішення і шляхів реалізації в конкретних виробничих умовах;

- оволодіння сучасними методиками розрахунку і аналізування отриманих результатів з використанням комп'ютерної техніки та програмного забезпечення.

За прийняті у кваліфікаційній роботі рішення і за достовірність усіх даних відповідає її автор.

Кваліфікаційна робота виконується в умовах освітнього процесу під організаційно-методичним керівництвом науково-педагогічного працівника кафедри громадського здоров'я та нутриціології, або інших кафедр факультету харчових технологій та управління якістю продукції АПК НУБіП України.

Основними етапами підготовки та виконання кваліфікаційної роботи є:

- вибір теми і об'єкта дослідження, затвердження теми наказом ректора університету;
- розробка завдання на кваліфікаційну роботу та складання календарного плану її виконання;
- опрацювання літературних джерел за темою кваліфікаційної роботи;
- проведення наукових досліджень, пов'язаних з темою випускної роботи;
- детальне вивчення об'єкту дослідження, збирання фактичного матеріалу, зокрема, під час проходження виробничої практики;
- обробка результатів досліджень та фактичного матеріалу із застосуванням сучасних методів аналізу;
- написання першого варіанту тексту пояснювальної записки, подання його на ознайомлення керівникові;
- усунення недоліків, визначених керівником, написання остаточного варіанту тексту, оформлення кваліфікаційної роботи;
- отримання відгуку керівника;
- подання зброшурованої завершеної кваліфікаційної роботи на кафедру;
- рецензування кваліфікаційної роботи;
- попередній захист кваліфікаційної роботи на засіданні випускової кафедри;
- подання електронної версії кваліфікаційної роботи для перевірки на наявність плагіату;
- захист кваліфікаційної роботи на засіданні екзаменаційної комісії.

Під час виконання бакалаврської кваліфікаційної роботи студенти-випускники спеціальності 229 «Громадське здоров'я» мають продемонструвати (вибірково, або комплексно) **програмні результати навчання (ПРН)**, здобуті в процесі оволодіння освітньо-професійною програмою «Нутриціологія здорового харчування», а саме:

ПРН 1. Володіти категоріальним та методологічним апаратом сфери громадського здоров'я, використовувати відповідні методи та інструменти у професійній діяльності.

ПРН 2. Критично осмислювати факти, аналізувати та узагальнювати інформацію у професійній сфері.

ПРН 3. Приймати ефективні рішення з урахуванням цілей, ресурсів, законодавчих обмежень.

ПРН 4. Вільно спілкуватися державною та англійською мовами усно і письмово з професійних питань.

ПРН 5. Знати та застосовувати основні методи підтримки здорового способу життя та рухової активності.

ПРН 6. Використовувати спеціалізоване програмне забезпечення, бази даних, інформаційно-комунікаційні технології для розв'язання складних задач у сфері громадського здоров'я.

ПРН 7. Використовувати теорії та методи соціальних наук, сучасні методи статистики, наук про здоров'я для визначення впливу різних детермінант на здоров'я населення.

ПРН 8. Збирати, оцінювати та аналізувати дані щодо громадського здоров'я, зокрема, результати лабораторних досліджень, демографічні та епідеміологічні показники та здійснювати епіднагляд.

ПРН 9. Планувати і здійснювати прикладні дослідження у сфері громадського здоров'я, аналізувати їх результати, обґрунтовувати висновки.

ПРН 10. Планувати та здійснювати заходи з попередження і контролю фізичних, хімічних, біологічних, радіаційних та інших загроз для здоров'я і безпеки населення.

ПРН 11. Розуміти принципи розробки та впровадження, планувати та здійснювати заходи з профілактики (первинної, вторинної та третинної) захворювань, а також заходи спрямовані на захист та зміцнення здоров'я населення.

ПРН 12. Розуміти принципи розробки та використовувати у професійній діяльності системи моніторингу і оцінки ефективності інтервенцій, програм та політик в громадському здоров'ї.

ПРН 13. Брати участь у розробці стратегій, політик та заходів з громадського здоров'я, здійснювати ефективну комунікацію у сфері громадського здоров'я з використанням різних каналів та технік комунікації з метою донесення ідей, рішень та власного досвіду до фахівців і нефахівців.

ПРН 14. Оцінювати ефективність програм і послуг сфери громадського здоров'я, спрямованих на поліпшення здоров'я населення; оцінювати фізіологічну потребу організму в харчових та біологічно активних речовинах;

здійснювати розрахунки енергетичної цінності та нутрієнтного складу раціону харчування; виявляти статус харчування організму та його порушень

ПРН 15. Брати участь у розробці практичних рекомендацій щодо організації раціонального харчування різних груп населення; оцінювати харчові продукти за гігієнічними показниками, планувати та здійснювати просвітницьку та консультативну роботу серед населення з питань первинної та вторинної аліментарної профілактики захворювань; пропагувати гігієнічні знання серед населення в галузі раціонального харчування.

Основними завданнями бакалаврської роботи є:

- поглиблення та узагальнення теоретико-методологічних засад з обраного напрямку дослідження;
- проведення всебічної діагностики ситуації із застосуванням сучасного наукового інструментарію;
- розробка та оцінка альтернативних варіантів для вирішення визначених проблем;
- обґрунтування запропонованих часткових та загальних управлінських рішень з використанням кількісних та якісних методів;
- технічне оформлення роботи, підготовка доповіді та наочних матеріалів (презентації), що передають основний зміст роботи та пропозиції автора, з подальшим їх публічним захистом.

У процесі підготовки бакалаврської кваліфікаційної роботи студенти мають розкрити широту свого теоретичного та практичного мислення, набути відповідних навичок виконання науково-дослідницької роботи, і під час захисту продемонструвати рівень своєї фахової підготовки. У зв'язку з цим дана праця студента є своєрідним звітом за весь його період навчання в Національному університеті біоресурсів і природокористування України.

Бакалаврська кваліфікаційна робота, що ґрунтується лише на переказі підручників, навчальних посібників або інструкцій, без власних узагальнень не допускається до захисту і повертається студенту на доопрацювання. До захисту перед Екзаменаційною комісією (ЕК) **не допускається кваліфікаційна робота бакалавра, що має такі недоліки:**

- не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення;
- виконана із значним відхиленнями від затвердженого плану;
- не містить матеріалів конкретного дослідження теми, а також обґрунтованих пропозицій;
- відсутня зовнішня рецензія фахівця у відповідній сфері дослідження.

Студентам, які публічно успішно захистили бакалаврську кваліфікаційну роботу і/чи склали атестаційний екзамен згідно з освітньо-професійною програмою підготовки, рішенням екзаменаційної комісії присуджується ступінь

вищої освіти «Бакалавр» та присвоюється кваліфікація *бакалавр громадського здоров'я*.

Методичні рекомендації розроблені відповідно до вимог кваліфікаційних характеристик фахівців ОС «Бакалавр», що навчаються за спеціальністю 229 «Громадське здоров'я» і призначені для надання допомоги студентам при виконанні бакалаврської кваліфікаційної роботи згідно чинних стандартів вищої школи України.

РОЗДІЛ 1. ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ БАКАЛАВРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1.1. Загальні вимоги до вибору тематики досліджень бакалавра громадського здоров'я (ОП «Нутриціологія здорового харчування») в контексті сучасного розвитку охорони здоров'я

У сучасних умовах існування особливої значущості набуває проблема збереження і зміцнення здоров'я населення як фундаментальної цінності, стратегічної мети та критерію успішності діяльності суспільства. Досягнення високої якості громадського здоров'я можливе лише за умови ефективного попередження негативних його порушень, усунення причин нездоров'я та чинників ризику. Вирішальну роль у забезпеченні здорових умов життя, праці, навчання, відпочинку відіграють профілактичні заходи, які спрямовані на підвищення потенціалу здоров'я та протидію чинникам ризику хвороб.

Вчені з Університету Джорджа Вашингтона (США) на підставі аналізу даних про причини смерті жителів 108 країн світу за останній період склали рейтинг головних «убивць» людства. На підставі проведеного дослідження був складений звіт «Глобальний тягар хвороб», в якому представлені дані про 10 основних причин смертей як жінок, так і чоловіків.

1. *Підвищений тиск (гіпертонія)*, до факторів ризику розвитку якої належать ожиріння, схильність до зловживання алкоголем, життя в умовах постійного стресу і нервового напруження.

2. *Залежність від нікотину*. Щороку куріння вбиває близько п'яти мільйонів чоловік. Вчені дійшли висновку, що до 2035 р. ця цифра стане вдвічі більшою. Куріння стає причиною серцево-судинних та онкологічних захворювань.

3. *Ожиріння*. У розвинених країнах кількість людей, які страждають від ожиріння, збільшується з кожним роком. Підвищена маса тіла змушує серце працювати у посиленому режимі, що може призвести до розвитку серцево-судинних захворювань. Крім того, при ожирінні страждають суглоби, зростає ризик розвитку цукрового діабету, варикозного розширення вен і атеросклерозу.

4. *Голод і недоїдання*. Якщо наслідки ожиріння забирають життя людей у розвинених країнах, то населення країн «третього світу» ризикує загинути від хронічного голоду. Голод не завжди є безпосередньою причиною смерті. Хронічне недоїдання виснажує людину та робить її сприйнятливою до тяжких захворювань.

5. *Цукровий діабет.* До розвитку діабету може призводити вже згадане ожиріння, також велику роль у його виникненні відіграють спадкові чинники.

6. *Надмірне споживання солі.* Високий вміст у раціоні звичайної кухонної солі може призводити до розвитку гіпертонії, раку шлунку і захворювань нирок.

7. *Недостатнє споживання фруктів.* Разом з фруктами людина отримує необхідні вітаміни і мінерали, тому їх регулярне споживання може стати профілактикою розвитку багатьох захворювань.

8. *Екологічний чинник.* Поганий стан довкілля, незадовільна якість питної води, продуктів харчування тощо спричиняють потужний несприятливий вплив на здоров'я та тривалість життя людини.

9. *Підвищений рівень холестерину.* При споживанні великої кількості жирної їжі в судинах утворюються холестеринові бляшки, що викликають серцево-судинні захворювання.

10. *Залежність від алкоголю* викликає не лише тяжкі хвороби, безпосередньо пов'язані із зловживанням спиртними напоями (наприклад, цироз печінки), але й значно підвищують частоту смерті від зовнішніх причин (травми, отруєння, автомобільні аварії) та ризикової поведінки, у тому числі самогубств.

За даними українських дослідників, в Україні провідними чинниками ризику, що формують глобальний тягар хвороб, у чоловіків є тютюнокуріння (20,2 % DALY), зловживання алкоголем (18,3 %), підвищений кров'яний тиск (13,9 %), високий рівень холестерину (12,7 %), недостатнє вживання фруктів та овочів (7,6 %), високий індекс маси тіла (7,2 %), недостатня фізична активність (4,9 %), зловживання наркотиками (4,1 %), свинець (1,2 %), небезпечний секс (1,1 %). Серед жінок суттєву роль у формуванні тягара хвороб відіграють підвищений кров'яний тиск (20,3 %), високий рівень холестерину (16,6 %), високий індекс маси тіла (11,4 %), недостатнє споживання фруктів та овочів (8,6 %), недостатня фізична активність (6,4 %), алкоголь (4,3 %), тютюн (3,0 %), небезпечний секс (2,3 %), наркотики (1,7 %), дим у приміщеннях від згорання твердого палива (1,5 %).

Вивчення внеску конкретних чинників ризику у формування пов'язаної з ними патології, розробка сучасних стратегій попередження цієї соціально значущої патології, мінімізації її негативних наслідків є одним із актуальних напрямів наукових досліджень під час написання бакалаврських кваліфікаційних робіт.

У XXI столітті істотно змінились пріоритети в галузі нутриціології. Якщо проблемою нутриціологів XX століття були калорії, вітаміни і мікроелементи, а також вирішення проблеми недостатнього харчування чи його дефіциту, то

зараз до цих проблем додалися не менш значні аспекти – забезпечення повноцінного, безпечного і доступного харчування.

Для вирішення цих завдань потрібна комплексна системна співпраця освітян (зокрема, освіти в галузі харчування); науковців, які мають займатись актуальними клінічними дослідженнями; організація індивідуальних сервісів для пацієнтів; робота з урядом і громадськістю; активне залучення всіх організацій, які задіяні у виробництві і розповсюдженні їжі.

Серед численних чинників довкілля, що суттєво впливають на здоров'я та життєдіяльність людини, їжа є найскладнішим мультикомпонентним фактором, який може змінювати функцію і трофіку тканин, органів, систем і організму загалом, посилюючи їх або послаблюючи. Оптимальність зв'язку організму з навколишнім середовищем через їжу залежить від біологічних, екологічних і соціально-економічних чинників.

Їжа людини – це складний комплекс хімічних сполук, які містять важливі для харчового продукту природні речовини, забруднювачі, а також харчові добавки, які людство використовує протягом століть, а у деяких випадках навіть тисячоліть (кухонна сіль, спеції – перець, мускатний горіх, кориця тощо).

Розширення міжнародної торгівлі харчовими продуктами призвело до значного використання у сучасних умовах вітчизняних і особливо зарубіжних харчових добавок у виробництві, переробці, приготуванні, пакуванні, зберіганні, транспортуванні та реалізації харчових продуктів. Тому харчові добавки потребують ретельного вивчення та контролю над їхнім застосуванням заради запобігання захворюванням споживачів, враховуючи чутливість і реактивність їхнього організму (літні люди, дорослі, діти, вагітні тощо).

Однозначного визначення поняття «харчові добавки» не існує. Згідно з визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), членом якої є Україна, «харчова добавка – це речовина, що не використовується для їжі у чистому вигляді і не є типовим інгредієнтом продуктів харчування незалежно від того, має ця речовина поживні властивості чи ні, а яка навмисно вводиться до харчових продуктів з технологічною метою у процесі їх обробки, виготовлення, пакування, транспортування чи зберігання, або яка може безпосередньо чи опосередковано забезпечити потрібний результат і вплинути на характеристики таких продуктів».

З кожним роком кількість харчових добавок і асортимент продуктів харчування з ними збільшуються. Ця обставина пов'язана з загальними тенденціями розвитку індустрії здорового харчування (виробництво низькокалорійних продуктів, зі зниженим вмістом цукру і жиру, харчових продуктів дієтичного, лікувального призначення та швидкого приготування), що і послужило головною причиною розгляду питання про застосування харчових добавок на міжнародному рівні.

У міжнародному масштабі дослідження харчових добавок розпочато ще 1956 року, коли було створено Об'єднаний комітет експертів при ФАО/ ВООЗ (ДЖЕКФА), який регулярно видає рекомендації для країн світу, обґрунтовуючи їх результатами всебічних досліджень, під час яких визначається ступінь нешкідливості харчових добавок у разі їх використання протягом усього життя людини. Дослідження користі харчових добавок в харчовому раціоні різних груп населення та створення практичних рекомендацій щодо їх використання – ще один актуальний напрямок досліджень бакалаврів громадського здоров'я.

У галузі *профілактики аліментарно-залежних захворювань* науковці працюють над розробкою та запровадженням нормативних документів щодо корекції харчування різних категорій населення відповідно до їхніх фактичних енерговитрат, зокрема, дітей, підлітків, вагітних, людей похилого віку, військовослужбовців та їхніх сімей, переселенців, осіб з різними патологічними станами тощо; обґрунтуванням необхідності внесення змін до режимів їхнього харчування та водоспоживання.

Останнім часом зріс інтерес до взаємозв'язку між масою тіла та захворюваннями людини. Однак досі немає єдиної думки щодо розрахунку ідеальної маси тіла людини та впливу її змін на захворювання шлунково-кишкового тракту. Збільшення або втрата маси тіла пацієнта опосередковано можуть свідчити про наявність патології шлунково-кишкового тракту, що необхідно брати до уваги клініцистам при призначенні діагностичних заходів.

Не існує єдиної думки щодо методів визначення нормальної маси тіла та будови тіла людини (з визначенням складу жирової та м'язової частки тощо). Для кожного з них (DEXA, БІА, МРТ, сономіографія, визначення індикатора об'єму тіла за допомогою 3D-технології тощо) існують переваги та недоліки. Дослідження цих переваг і недоліків в кожному індивідуальному випадку має стати предметом досліджень майбутніх фахівців громадського здоров'я.

За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), *неповноцінне харчування* у всіх його проявах включає недостатнє харчування (виснаження, затримка росту та знижена маса тіла), нестачу вітамінів або мінералів, наявність надмірної маси тіла, ожиріння. Так, за даними ВООЗ, від надмірної маси тіла чи ожиріння страждає 1,9 млрд дорослих, у 462 млн людей спостерігається знижена маса тіла. Економічні, соціальні та медичні наслідки глобального тягаря неповноцінного харчування, а також його вплив на розвиток різних захворювань істотні і мають довгостроковий характер, причому як для окремих індивідів та членів їхніх сімей, так і для спільнот та країн у цілому.

Наразі наукові інтереси фахівців громадського здоров'я, зокрема в галузі нутриціології та дієтичного харчування, активізуються на питаннях нутритивної підтримки в реабілітаційній практиці, зокрема, поширення

результатів останніх досліджень та сучасних клінічних рекомендацій щодо нутритивної підтримки пацієнтів на різних етапах реабілітації, пацієнтів з мальнутрицією та вплив харчування на зниження ризику неінфекційних та інфекційних захворювань, роль дієтотерапії та лікувального харчування у веденні пацієнтів із різними патологічними станами – з серцево-судинною та судинно-мозковою патологією; запобігання та лікування порушень нутритивного статусу у дітей та підлітків з соматичною та психосоматичною патологією; нутритивний супровід пацієнтів з травмами, ампутаціями, опіками, посттравматичним стресовим синдромом; динамічний нутритивний супровід у запобіганні та лікуванні дефіциту мікронутрієнтів у реабілітації пацієнтів.

Актуальність дослідження впливу харчових чинників і різних дієт на характер і частоту різних патологічних станів зумовлена поширеністю цих станів а також тим, що вони є частою причиною порушення працездатності в осіб молодого віку. Важливу роль у патофізіології аналізованих станів відіграє вісь кишківник – мозок, що належить до двоспрямованих біохімічних сигнальних шляхів, які пов'язують шлунково-кишковий тракт і центральну нервову систему. Зміни в функціонуванні осі «мікробіота кишківника – мозок» можуть позначатися на патогенезі різних захворювань та впливати на розробку відповідної стратегії дієтичної терапії, а отже, потребують вивчення.

У XXI ст. однією з найбільш серйозних проблем громадського здоров'я є ожиріння. Її значущість зумовлена істотним поширенням цього чинника ризику для здоров'я серед населення, несприятливими тенденціями до збільшення формування загального тягаря хвороб. Ожиріння є одним з проявів хвороб цивілізації, що зумовлено надмірним, нераціональним, незбалансованим харчуванням, з одного боку, і низькими енергозатратами внаслідок широкого впровадження механізації, автоматизації, зменшення фізичного навантаження, зміною способу життя на менш рухливий – з іншого. Дослідження способу життя різних категорій населення, особливо, молоді, та розробка способів коригування енергетичного дисбалансу між спожитими і витраченими калоріями, що є основною причиною ожиріння і надмірної маси тіла є одним із актуальних напрямків досліджень майбутніх фахівців громадського здоров'я. Ця актуальність зумовлена тим, що ожиріння є передумовою захворюваності на діабет другого типу, серцево-судинні захворювання (інфаркт міокарда, ішемічний інсульт тощо), захворюваності на злоякісні новоутворення різної локалізації, формування жовчних каменів, нарколепсію, збільшення використання ліків від хронічних хвороб, розлади репродуктивної функції, астму, катаракту, ураження кістково-м'язової системи тощо.

Ожиріння як чинник ризику є актуальною проблемою для багатьох регіонів світу. Серед дорослого населення США зайва маса тіла у кожного п'ятого жителя, Великої Британії – у кожного третього, Німеччини – у кожного

другого. Поширення надлишкової маси тіла за даними національних репрезентативних вибірок коливається в європейських країнах від 32 % до 79 % у чоловіків і від 28 % до 78 % у жінок.

Ця проблема не оминула і населення України. Надмірна маса тіла у 14,8 % українських чоловіків та 29,7 % жінок. За статистичними даними 30 % населення віком від 25–30 років страждає на вказану патологію і майже 50 % у віці 45–50 років. Це пов'язано, з одного боку, з тим, що у більшості населення харчовий раціон складається з дешевої, але не корисної, багатой на вуглеводи, їжі, з іншого – з патологічними порушеннями центральної нервової системи, з гормональними зрушеннями (кількість яких значно зросла після Чорнобильської катастрофи), з малорухливим способом життя, з генетичною схильністю до повноти.

Особлива увага науковців у галузі громадського здоров'я та нутриціології здорового харчування зосереджена на проблемі надлишкової маси тіла в пацієнтів із різними патологіями та запобіганню кардіоваскулярних катастроф.

Отже, в сучасних умовах збільшення масштабів негативного впливу чинників ризику на громадське здоров'я та появи нових глобальних загроз набувають значення розробка та впровадження комплексних регіональних програм з охорони і зміцнення здоров'я населення, в основу яких має бути покладена діяльність з утвердження здорового способу життя кожної людини і суспільства в цілому. Програми профілактики і зміцнення здоров'я населення мають розроблятися на основі кращих світових практик, базуватися на національних можливостях (фінансово-економічних, соціокультурних, політичних тощо) та здійснюватися в рамках національних стратегій на основі комплексного міжсекторального підходу. Саме такі підходи мають бути закладені в основу бакалаврських кваліфікаційних робіт майбутніх фахівців громадського здоров'я.

Існуючий на сьогодні тягар передчасної смертності, захворюваності та інвалідності може бути значно скорочено за рахунок комплексних заходів з усунення або зменшення провідних чинників, що їх зумовлюють. Дослідницькі підходи, спрямовані на профілактику та більш ефективну боротьбу з неінфекційними захворюваннями дозволять суттєво поліпшити якість життя і підвищити добробут людей і суспільства.

Викликають інтерес терапевтичні підходи, що спрямовані на корекцію складу й метаболічної активності мікробіоти кишечника, – застосування психобіотиків і нейроактивних похідних пробіотичних бактерій.

Для майбутніх фахівців громадського здоров'я є важливим дослідження патогенетично обґрунтованих механізмів впливу різних типів дієт (середземноморської, елімінаційної, рестриктивної, дієти з обмеженням FODMAPs, епігенетичної, кетогенної та інших) при різних захворюваннях.

Значний інтерес в галузі нутриціології викликають такі питання, як взаємодія мікробіому та імунної системи, модульована впливом харчування; нутритивні аспекти формування і модифікації кишкового мікробіому дорослих і дітей; надлишкова вага та мікробіом; хронічний стрес і метаболічні розлади; anti-age та мікробіом; харчові тригери та запобіжники ментального здоров'я; роль вітамінів та омега-3 ПНЖК у корекції ментальних розладів; алгоритми діагностики та дієтотерапії дітей з функціональними розладами травлення тощо.

Спрямування на корекцію складу та функціональної активності кишкової мікробіоти, зокрема, вивчення впливу пробіотичних мікроорганізмів на здоров'я людини – перспективна наукова стратегія, яка, безумовно, має бути взята до уваги під час підготовки бакалаврів громадського здоров'я за ОП «Нутриціологія здорового харчування» та підготовки і захисту їх кваліфікаційних робіт.

Усі ці наукові проблеми потребують розроблення персоніфікованих підходів, враховуючи індивідуальні особливості пацієнтів.

1.2. Вибір та затвердження теми бакалаврської кваліфікаційної роботи

Тема бакалаврської кваліфікаційної роботи визначається відповідно до орієнтованої тематики наукових досліджень кафедри громадського здоров'я та нутриціології з актуальних питань громадського здоров'я та нутриціології здорового харчування.

Пріоритетними (орієнтовними) темами наукової роботи кафедри є:

1. Вивчення особливостей харчування вразливих категорій населення України та розробка економічно-обґрунтованих інтервенцій для запобігання наслідкам неоптимального споживання незамінних харчових продуктів
2. Вивчення особливостей харчування у військових та цивільних українців із ментальними розладами, асоційованими із військовою агресією рф
3. Розробка рекомендацій по здоровому харчуванню дітей різних вікових груп
4. Розробка комплексних підходів до нутритивної оцінки та нутритивного супроводу пацієнтів на різних етапах медичної реабілітації
5. Створення, економічне та нутритивне обґрунтування національної моделі здорового харчування – чорноморської дієти

Студенту надається право самостійного вибору теми кваліфікаційної роботи в межах орієнтовної тематики, яка розробляється випусковою кафедрою (кафедрою громадського здоров'я та нутриціології), що забезпечує реалізацію

вибіркової складової освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів з урахуванням пропозицій і потреб установ, підприємств та організацій.

Тему кваліфікаційної роботи здобувач обирає із запропонованих кафедрою та погоджує її з науковим керівником.

Здобувач може запропонувати самостійно сформульовану тему дослідження за умови обґрунтування доцільності її розроблення, ознайомлення з аналітичними оглядами і статтями у спеціалізованих періодичних виданнях, а також враховуючи свої наукові інтереси, що були проявлені під час написання курсових робіт, підготовки статей, та конкурсних наукових робіт, у виступах на студентських наукових конференціях.

При виборі теми кваліфікаційної роботи слід керуватися власними навчальними та науково-дослідними інтересами, наявністю теоретичної бази та власних розробок, можливістю отримання необхідних матеріалів під час проходження виробничої практики, орієнтацією на характер майбутньої професійної діяльності. При виборі теми варто враховувати її актуальність і новизну, наявність джерельної бази, можливість отримання й опрацювання статистичного, аналітичного та експериментального матеріалу.

Тематика кваліфікаційних робіт на випусковій кафедрі (кафедрі громадського здоров'я та нутриціології) оновлюється щороку.

Не дозволяється виконувати кваліфікаційну роботу кільком студентам однієї академічної групи з однієї й тієї ж теми (за винятком комплексних робіт).

Обрана студентом тема кваліфікаційної роботи **закріплюється за ним на підставі його письмової заяви** на ім'я декана факультету харчових технологій та управління якістю продукції АПК (*додаток А*). Заява погоджується з науковим керівником бакалаврської роботи та завідувачем кафедри громадського здоров'я та нутриціології.

Закріплення за студентами тем кваліфікаційних робіт і керівників оформлюється наказом ректора університету за поданням деканату факультету харчових технологій та управління якістю продукції АПК *упродовж перших двох місяців від початку останнього року навчання на бакалавраті*.

Тема кваліфікаційної роботи може бути уточнена за заявою студента на засіданні кафедри громадського здоров'я та нутриціології, але не пізніше, ніж за два місяці до визначеного терміну подання завершеної кваліфікаційної роботи до захисту. Зміна теми кваліфікаційної роботи оформлюється наказом ректора університету за поданням деканату факультету харчових технологій та управління якістю продукції АПК після узгодження з навчальним відділом університету.

1.3. Орієнтовна тематика бакалаврської кваліфікаційної роботи

1. Дослідження особливостей харчування населення України та його вплив на здоров'я людини.
2. Аналіз впливу сучасних тенденцій харчування на здоров'я людини.
3. Гігієнічна оцінка режиму харчування студентів та обґрунтування шляхів його корекції.
4. Особливості харчування людей літнього віку з метаболічним синдромом.
5. Обґрунтування інноваційних аліментарних технологій в системі громадського здоров'я.
6. Дослідження особливостей споживання слабоалкогольних напоїв підлітками в Україні та ідентифікація ризиків для здоров'я населення.
7. Формування раціонів харчування учнів у загальноосвітніх закладах освіти.
8. Розроблення мультипрофільного харчування учнів загальноосвітніх закладів освіти.
9. Розроблення шкільного харчування типу «фабрики-кухні» та «кейтеринг» для учнів.
10. Формування раціонів харчування людей із захворюваннями серцево-судинної системи.
11. Обґрунтування методів проєктування раціонів персоналізованого харчування.
12. Дослідження харчової поведінки дітей з надлишковою вагою та розробка програми дієтотерапії при ожирінні.
13. Дослідження харчової поведінки жінок та обґрунтування засобів їх психокорекції.
14. Формування раціонів харчування військовослужбовців-веганів.
15. Імплементация раціонів харчування людей розумової праці дієтичними добавками Омега-3 для нормалізації роботи ЦНС.
16. Дослідження нутритивного забезпечення дітей шкільного віку у західних регіонах України.
17. Дослідження стану харчування та мікронутрієнтного статусу у вагітних жінок.
18. Дослідження впливу дієти F.O.D.M.A.P. на харчову поведінку людей.
19. Модифікація харчування дітей дошкільного віку для зменшення ризику харчових реакцій.
20. Формування раціонів харчування учнів початкової школи на основі дабл-меню в загальноосвітніх закладах.
21. Гігієнічні вимоги до харчування та питного режиму спортсменів.
22. Формування раціонів харчування людей при атеросклерозі.
23. Модифікація харчування людей при серцево-судинних захворюваннях.
24. Особливості харчування людей при цукровому діабеті типу 2.

25. Гігієнічне обґрунтування корекції загальновійськового добового раціону харчування військовослужбовців у зоні бойових дій.

1.4. Призначення наукового керівника роботи

Для керівництва студентами, які готують кваліфікаційні роботи, за поданням кафедри громадського здоров'я та нутриціології наказом ректора університету призначаються керівники – професори і доценти (старші викладачі), коло наукових і фахових інтересів яких відповідає тематиці кваліфікаційної роботи.

За одним керівником закріплюється не більше восьми студентів бакалаврату на навчальний рік.

Призначення керівника кваліфікаційної роботи оформлюється наказом ректора НУБіП України «Про затвердження тем та призначення керівників бакалаврських робіт».

Основні функції керівника:

Науково-педагогічний працівник кафедри – керівник студента, який готує кваліфікаційну роботу – виконує такі функції:

- пропонує студентам теми кваліфікаційних робіт відповідно до напряму своєї наукової діяльності, спеціальності освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів і потреб установ, підприємств, організацій;
- формує разом зі студентом завдання на виконання кваліфікаційної роботи;
- надає допомогу студенту у складанні плану підготовки кваліфікаційної роботи та контролює його виконання;
- рекомендує студенту необхідну нормативну, навчальну, довідкову літературу та інші джерела для самостійного опрацювання;
- надає консультативну допомогу студенту під час виконання ним кваліфікаційної роботи;
- залучає студентів до наукової роботи;
- допомагає студенту підготувати наукові публікації за результатами досліджень і сприяє їх опублікуванню у фахових та інших виданнях, матеріалах наукових конференцій, симпозіумів, круглих столів та ін.;
- рекомендує студенту бази проходження виробничої практики;
- несе відповідальність за випадки виявлення академічного плагіату у кваліфікаційній роботі студента, у разі підписання ним кваліфікаційної роботи без наявності у студента довідки про перевірку її на плагіат;
- готує об'єктивний відгук на кваліфікаційну роботу перед її попереднім захистом на кафедрі;

– бере участь у засіданні кафедри під час попереднього захисту кваліфікаційної роботи та у засіданні екзаменаційної комісії під час захисту кваліфікаційної роботи.

Керівники кваліфікаційної роботи несуть особисту відповідальність за повноту і якість виконання вищезазначених функцій.

Студент – автор кваліфікаційної роботи – виконує такі функції:

– визначається з темою кваліфікаційної роботи відповідно до спеціальності, за якою він навчається, та освітньо-професійної програми;

– разом з керівником формує завдання кваліфікаційної роботи;

– складає план підготовки кваліфікаційної роботи і відповідає за його вчасне виконання;

– добирає і опрацьовує законодавчі і нормативні документи, навчальну, наукову й довідкову літературу та інші джерела, зокрема ресурси мережі Інтернет;

– аналізує позиції різних авторів щодо проблем, які мають безпосереднє відношення до теми його кваліфікаційної роботи;

– використовує набуті в процесі навчання теоретичні знання і практичні навички;

– самостійно приймає обґрунтовані рішення;

– під час проходження виробничої практики на основі теоретичних положень та методики досліджень ґрунтовно і всебічно вивчає стан справ у реальних умовах об'єкта досліджень та добирає фактичний матеріал;

– на основі теоретичних положень та зібраного фактичного матеріалу готує розділ, що містить детальну розробку однієї із задач, вирішуваних у кваліфікаційній роботі, з використанням результатів опублікованих чи власних досліджень;

– готує висновки і подає кваліфікаційну роботу керівнику на перевірку;

– усуває недоліки, які виявлені у процесі попереднього захисту кваліфікаційної роботи на кафедрі;

– отримує відгук керівника;

– використовуючи сучасні інформаційні технології, готує презентацію кваліфікаційної роботи, яку демонструє під час попереднього захисту на кафедрі, а в подальшому на засіданні екзаменаційної комісії;

– подає кваліфікаційну роботу разом з відгуком керівника завідувачу кафедри, який засвідчує своїм підписом її допуск до розгляду на засіданні екзаменаційної комісії;

– отримує рецензію на кваліфікаційну роботу від науково-педагогічного працівника іншої кафедри факультету та готує відповідь на зауваження;

– подає електронний варіант завершеної кваліфікаційної роботи керівнику чи відповідальному від факультету за перевірку робіт на плагіат не пізніше ніж за 10 днів до захисту на засіданні екзаменаційної комісії;

– несе персональну відповідальність за наявність плагіату у кваліфікаційній роботі;

– доповідає зміст кваліфікаційної роботи на засіданні екзаменаційної комісії відповідно до графіку, встановленого деканатом факультету.

Студент несе особисту відповідальність за якість кваліфікаційної роботи та своєчасність її виконання.

Для закріплення теми і наукового керівника бакалаврської роботи здобувач бакалаврського ступеню вищої освіти подає завідувачу кафедри громадського здоров'я та нутриціології відповідну заяву. Заява для закріплення теми і наукового керівника бакалаврської роботи наведена в *Додатку А* цих рекомендацій.

1.5. Порядок складання і затвердження плану бакалаврської кваліфікаційної роботи та індивідуального завдання

Роботу над бакалаврською кваліфікаційною роботою слід розпочати зі складання плану дослідження та визначення відповідно до нього завдань дослідження. Як правило, це стає можливим після ознайомлення здобувача з рекомендованими науковими джерелами, які висвітлюють проблематику та сучасний стан об'єкту або предмету дослідження. Це дасть змогу детальніше структурувати роботу за розділами і підрозділами, викласти їх у логічній послідовності. Бланк завдання для виконання бакалаврської роботи наведено в *додатку В*.

У завданні передбачено визначення вихідних даних та безпосередньо завдань, які повинен виконати здобувач вищої освіти під час дослідження. Завдання складаються під час консультацій з науковим керівником роботи і як правило, передбачають виконання здобувачем 3-4 пунктів дослідження. Наприклад, перелік питань, що підлягають дослідженню, може включати такі пункти:

1. Здійснити теоретичний аналіз понять і основних проблем щодо теми дослідження.
2. Проаналізувати нормативно-правові акти, інструкції, інші документи щодо теми дослідження.
3. Здійснити аналіз чинників досліджуваного явища.
4. Визначити класифікацію та структуру досліджуваного явища.

5. Проаналізувати впроваджені державними органами та неурядовими організаціями програми, метою яких є застосування нових практик вирішення поставленої проблеми.

6. Здійснити експериментальне дослідження з проблеми.

7. Дослідження місця та ролі бакалавра громадського здоров'я в міждисциплінарній команді фахівців з подолання досліджуваної проблеми.

8. Розробити методичні рекомендації щодо роботи з певними категоріями населення.

9. Здійснити пошук шляхів вирішення існуючих проблем та усунення недоліків.

Зразок завдання до виконання бакалаврської кваліфікаційної роботи наведено в *Додатку Д*.

Якщо «Завдання» є складовою частиною бакалаврської роботи, то «Календарний план підготовки і захисту кваліфікаційної роботи» із зазначенням термінів виконання є документом, який не входить у структуру роботи, проте значно спрощує контроль за процесом написання роботи і дотримання термінів. Зразок календарного плану (*Додаток Е*) складається здобувачем разом із науковим керівником роботи і узгоджується їхніми підписами. Як правило, завдання студента і календарний план підготовки оформлюються через місяць після закріплення теми і керівника бакалаврської роботи.

1.6. Виконання бакалаврської кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти несе персональну відповідальність за якісне виконання кваліфікаційної роботи відповідно до встановлених вимог та у визначені строки, її автентичність та недотримання академічної доброчесності. Збирання та систематизація теоретичного й практичного матеріалу є важливим і відповідальним етапом у виконанні кваліфікаційної роботи.

Тому *на першому етапі* систематизований матеріал групується у певні розділи та підрозділи, будуються таблиці і рисунки, уточняється план роботи, визначається необхідність збирання додаткового матеріалу.

На другому етапі формулюються висновки і пропозиції, що впливають із завдань та основного змісту роботи, оцінюється можливість їх упровадження в практичну діяльність.

На завершальному етапі здійснюється редагування кваліфікаційної роботи, уточняється форма і зміст аналітичних таблиць та графічного матеріалу.

Під час виконання кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти бере участь у науковій роботі кафедри та університету (конкурсах наукових робіт,

науково-дослідних темах, науковому гуртку, круглих столах, семінарах, всеукраїнських і зарубіжних науково-практичних конференціях тощо), презентує результати наукових досліджень та здійснює їх апробацію. За результатами досліджень здобувачу рекомендовано опублікувати не менше, ніж одну наукову публікацію (статтю або тези доповіді на науково-практичній конференції).

Здобувач вищої освіти повинен виконувати роботу у терміни, встановлені календарним планом. Він несе особисту відповідальність за якість виконання, автентичність роботи та своєчасність підготовки матеріалів.

1.7. Дотримання академічної доброчесності та перевірка на плагіат

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися здобувачі у процесі підготовки кваліфікаційної роботи з метою забезпечення довіри до результатів проведених досліджень. Дотримання академічної доброчесності регулюється Положенням про академічну доброчесність в університеті. Для перевірки кваліфікаційної роботи на плагіат здобувач вищої освіти подає її повну електронну версію та форму опису (*додатки Ж, И*) відповідальному на факультеті харчових технологій та управління якістю продукції АПК за наповнення і функціонування інституційного репозитарію не пізніше встановленого терміну (як правило, за 10 днів до попереднього захисту). Кваліфікаційна робота, яка не пройшла перевірку на академічний плагіат, до захисту не допускається та потребує доопрацювання.

Довідка про результати перевірки на наявність плагіату системою «Unichesk» додається до кваліфікаційної роботи та є обов'язковим документом для допуску її до захисту на засіданні екзаменаційної комісії. Максимальний збіг за однією кваліфікаційною роботою не повинен перевищувати 40 %.

1.8. Отримання відгуку керівника для допуску до захисту бакалаврської кваліфікаційної роботи

Відгук керівника на кваліфікаційну роботу висвітлює рівень використання студентом: теоретичних знань для розв'язання поставлених завдань; аналіз методики дослідження; оцінку якості вирішення завдань роботи; аналіз та оцінку запропонованих пропозицій; участь у науково-дослідній роботі впродовж навчання в університеті; можливість використання пропозицій студента в практиці роботи суб'єкта господарювання; наявність професійних навичок зі спеціальності; відношення до виконання роботи; недоліки кваліфікаційної роботи; загальні висновки та оцінку кваліфікаційної роботи.

Керівник оцінює кваліфікаційну роботу записом: “Рекомендується до захисту”, а в разі негативної оцінки – “До захисту не рекомендується”. У випадку негативного висновку щодо допуску студента до захисту, це питання виноситься на розгляд засідання кафедри за участю керівника.

Після перевірки кваліфікаційної роботи керівник готує відгук, який повинен містити:

- актуальність теми дослідження;
- оцінку відповідності змісту викладеного матеріалу обраній темі, меті дослідження та поставленим завданням;
- професійні навички здобувача під час проведення дослідження;
- участь здобувача у науково-дослідній роботі під час навчання;
- відповідність оформлення роботи встановленим вимогам;
- загальну оцінку роботи та висновок про можливість її допуску до захисту перед екзаменаційною комісією;
- прізвище та ініціали керівника, його посаду, науковий ступінь, учене звання та підпис.

У випадку негативного висновку питання щодо допуску здобувача до захисту розглядається на засіданні кафедри громадського здоров'я та нутриціології за участю керівника.

Зразки форми відгуку керівника та приклад його написання містяться в *додатках К, Л*.

З метою отримання допуску до захисту студент має власноруч написати та подати на випускову кафедру заяву щодо самостійного виконання кваліфікаційної роботи. Текст заяви міститься в *додатку М*.

1.9. Отримання зовнішньої рецензії для допуску до захисту бакалаврської кваліфікаційної роботи

Кожна кваліфікаційна робота направляється на внутрішню рецензію на суміжну кафедру відповідно до розпорядження декана факультету. Зовнішніми рецензентами можуть бути провідні фахівці інших кафедр, які обов'язково мають науковий ступінь доктора або кандидата наук, або фахівці-практики в галузі громадського здоров'я та нутриціології. Коло наукових та фахових інтересів зовнішніх рецензентів має відповідати тематиці кваліфікаційної роботи.

Рецензія подається у письмовому вигляді за формою (*додаток Н*) і має містити такі складові:

- значення теми кваліфікаційної роботи для практики та її актуальність;
- аналіз відповідності змісту кваліфікаційної роботи її меті та завданням;

- визначення глибини розкриття проблеми, повнота висвітлення основних положень і рекомендацій, використання сучасних методів дослідження, запровадження основних елементів зарубіжного досвіду, достовірність наведених у роботі результатів та їх практична цінність для галузі громадського здоров'я та нутриціології;
- висновки щодо використання у кваліфікаційній роботі сучасних емпіричних і теоретичних методів дослідження;
- позитивні сторони кваліфікаційної роботи та її недоліки, інші питання на розсуд рецензента;
- оцінку загальних вражень від кваліфікаційної роботи (оформлення, змістовність, стиль і грамотність викладання матеріалу тощо);
- висновок про відповідність кваліфікаційної роботи встановленим вимогам із зазначенням оцінки («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та рекомендації щодо можливості допущення до захисту перед екзаменаційною комісією;
- прізвище та ініціали рецензента, посаду, назву закладу (організації, установи), науковий ступінь, учене звання та підпис.

Підпис зовнішнього рецензента засвідчується печаткою закладу (організації, установи) де він працює.

Зразки форми рецензії та приклад її написання міститься в *додатках Н, П*.

1.10. Подання бакалаврської кваліфікаційної роботи на кафедру

Завершена кваліфікаційна робота, *підписана автором*, разом з 1) відгуком керівника; 2) зовнішньою рецензією; 3) довідкою про перевірку на плагіат та 4) заявою щодо самостійного виконання кваліфікаційної роботи подається на кафедру громадського здоров'я та нутриціології, де проводиться її розгляд і попередній захист. За результатами попереднього захисту складається протокол засідання кафедри, який передається до відповідного деканату факультету.

Термін подання роботи – не пізніше ніж за 10 днів до дати основного захисту. Перед захистом здобувач вищої освіти зобов'язаний ознайомитися з відгуком керівника і зовнішньою рецензією, підготувати відповіді на зауваження.

Кваліфікаційна робота, яка не відповідає встановленим вимогам щодо змісту та оформлення, підготовлена без дотримання затвердженого плану, не містить матеріалів конкретного дослідження й обґрунтованих пропозицій, не має відгуку керівника та зовнішньої рецензії, до захисту не допускається.

1.11. Попередній захист бакалаврської кваліфікаційної роботи на кафедрі

Для попереднього захисту кваліфікаційної роботи на засіданні кафедри громадського здоров'я та нутриціології здобувач готує доповідь до 7-10 хвилин та презентацію за допомогою програмного забезпечення MS PowerPoint на 10-12 слайдів. У доповіді здобувач зазначає тему кваліфікаційної роботи, її актуальність, мету, об'єкт, предмет, завдання, висновки та пропозиції за результатами проведеного дослідження. Доповідь повинна доповнювати інформацію на слайді, а не дублювати її. Під час доповіді здобувач послідовно робить посилання на таблиці і рисунки, представлені у презентації.

Рекомендується підготувати презентацію за такою структурою: 1-й слайд – назва закладу вищої освіти, назва кафедри, на якій виконувалась робота, тема кваліфікаційної роботи, прізвище й ініціали доповідача та керівника із зазначенням вченого звання й наукового ступеня, рік захисту; 2-й слайд – актуальність теми кваліфікаційної роботи; 3-й слайд – об'єкт, предмет, мета дослідження.

На наступних слайдах відображаються завдання та результати дослідження у формі основних положень, таблиць або рисунків (схем, діаграм). На останніх одному-двох слайдах відображаються авторські рекомендації щодо впровадження результатів кваліфікаційної роботи у практичну діяльність.

Здобувач вищої освіти допускається до захисту кваліфікаційної роботи перед екзаменаційною комісією на підставі рішення кафедри громадського здоров'я та нутриціології та підпису її завідувача на титульній сторінці.

У разі, коли кваліфікаційна робота містить суттєві недоліки й ознаки академічного плагіату, кафедра рекомендує здобувачу її доопрацювати й подати на повторний розгляд виправлений варіант.

Як альтернатива презентації у форматі MS PowerPoint, може бути використано постер.

Постери (стендові доповіді), що презентуються на наукових подіях, широко використовуються для оприлюднення результатів досліджень. Відгуки, отримані під час постерних презентацій, можуть бути безцінним для вдосконалення досліджень та підготовки до основного захисту бакалаврської роботи. Доповідач (презентуючий) повинен бути готовий брати участь у дискусії

Типова презентація постера включає: 1) короткий заголовок – тема бакалаврської роботи, її виконавець і науковий керівник; 2) Актуальність і найсуттєвіші поняття досліджуваної теми; 3) Завдання і методи дослідження; 3) Результати експерименту. У постері використовуються ілюстрації, блок-схеми, таблиці, діаграми. При аналізі результатів експериментального дослідження варто вказати: 1. чи працював експеримент чи ні; 2. проаналізувати результати

з точки зору гіпотези дослідження. В постері використовують колонки для організації матеріалу та логічне структурування матеріалу. Усі розділи, графіки або зображення повинні мати чітку назву.

1.12. Захист бакалаврської кваліфікаційної роботи перед екзаменаційною комісією

Після успішного попереднього захисту кваліфікаційної роботи на кафедрі студент надає її електронний варіант разом із заявою щодо самостійного виконання випускної роботи (*додаток М*) відповідальному від факультету для перевірки на наявність плагіату і розміщення в університетському репозиторії не пізніше ніж за 10 днів до захисту кваліфікаційної роботи на засіданні екзаменаційної комісії.

Для захисту кваліфікаційних робіт щорічно створюються екзаменаційні комісії у складі її голови та членів. Головою комісії призначається провідний вчений зі спеціальності 229 «Громадське здоров'я». Персональний склад членів комісії затверджується наказом ректора університету не пізніше ніж за місяць до початку її роботи.

До захисту допускаються здобувачі вищої освіти, які не мають академічної заборгованості та виконали всі завдання індивідуального плану. Дата захисту визначається розкладом роботи екзаменаційної комісії, що затверджується наказом ректора університету.

Захист кваліфікаційних робіт проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії при обов'язковій присутності голови та керівника кваліфікаційної роботи (у випадку відсутності керівника з поважних причин його може представляти завідувач кафедри) і передбачає доповідь випускника, яка структурно будується у послідовності від актуальності теми дослідження до висновків і пропозицій.

Безпосередньо на захист студент готує доповідь, презентацію та ілюстративний матеріал у вигляді креслень, таблиць, рисунків, які унаочнюють результати дослідження, основні висновки, узагальнення й пропозиції, що містяться у кваліфікаційній роботі.

Після доповіді студент має надати відповіді на запитання членів комісії.

Захист кваліфікаційних робіт проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії при обов'язковій присутності голови комісії та керівника кваліфікаційної роботи. У випадку відсутності керівника з поважних причин його може представляти завідувач кафедри.

Перелік документів, що подаються до екзаменаційної комісії:

- кваліфікаційна робота;
- відгук керівника;

– зовнішня рецензія;

Процедура захисту бакалаврської кваліфікаційної роботи передбачає:

– доповідь здобувача (до 7-10 хвилин) та презентація результатів дослідження;

– відповіді на запитання членів екзаменаційної комісії;

– відповіді на зауваження рецензента;

– виступ керівника;

– підведення підсумків захисту кваліфікаційної роботи. Після доповіді здобувач відповідає на запитання членів екзаменаційної комісії, а також присутніх на захисті осіб. Відповіді на поставлені запитання дають можливість визначити рівень професійної підготовки та самостійності виконання роботи. У разі відсутності керівника зачитується його відгук. На зауваження, зазначені у зовнішній рецензії, здобувач повинен надати ґрунтовну відповідь.

Рішення екзаменаційної комісії щодо оцінки знань, виявлених при підготовці та захисті кваліфікаційної роботи, а також про присудження здобувачу освітнього ступеня бакалавра та присвоєння йому відповідної кваліфікації приймається на закритому засіданні відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів комісії. При однаковій кількості голосів голос голови екзаменаційної комісії є вирішальним.

Критерії оцінювання захисту кваліфікаційної роботи та оцінки її якості наведені у наступному підрозділі цих методичних рекомендацій.

Результати захисту оголошуються в день захисту після оформлення протоколів засідання екзаменаційної комісії. У здобувача є право подати апеляцію на рішення екзаменаційної комісії в день захисту.

Здобувач, який під час захисту кваліфікаційної роботи отримав незадовільну оцінку, відраховується з університету і йому видається академічна довідка. За ним залишається право бути повторно допущеним до захисту роботи протягом наступних трьох років. Повторно кваліфікаційна робота виконується за наявності заяви здобувача про допуск до захисту, дозволу ректора НУБіП України і рішення кафедри громадського здоров'я та нутриціології і про затвердження теми кваліфікаційної роботи і призначення керівника. Якщо захист кваліфікаційної роботи не відбувся з поважних причин, про що здобувач має подати відповідні документи, ректор НУБіП України може продовжити термін його навчання до наступного терміну роботи екзаменаційної комісії, але не більше ніж на один рік. Незалежно від причин, повторний захист кваліфікаційної роботи в той же рік не допускається.

1.13. Порядок та критерії оцінювання бакалаврської кваліфікаційної роботи

Результати захисту кваліфікаційних робіт оцінюються за 100-бальною шкалою і переводяться у національні оцінки «відмінно», «добре», «задовільно» і «незадовільно» згідно з таблицею.

Таблиця.

Співвідношення між національними оцінками
та балами студента за 100-бальною шкалою, отриманими
при захисті кваліфікаційної роботи

Оцінка національна	Бали, отримані студентом
Відмінно	90 - 100
Добре	74 – 89
Задовільно	60 –73
Незадовільно	00– 59

Результати захисту кваліфікаційної роботи оголошуються у день захисту після оформлення протоколів засідання екзаменаційної комісії.

Критерії оцінки якості кваліфікаційної бакалаврської роботи

Критерії	Предмет експертної оцінки	Максимальна кількість балів
Актуальність теми дослідження	– обґрунтованість актуальності теми;	4
	– постановка завдань дослідження;	6
	– відповідність теми напряму підготовки фахівця;	2
	– відповідність плану (змісту) роботи її темі;	2
	– наявність замовлення на тему від підприємства;	2
	Разом за критерієм	14
Ступінь науковості	– оцінка накопиченого вітчизняного і зарубіжного теоретичного та практичного досвіду з питань дослідження	15
	– наявність елементів наукової новизни та ступінь їх обґрунтованості;	15
	– логічність викладу матеріалу та побудови роботи;	3
	– повнота та обґрунтованість висновків зарезультатами дослідження;	7
	Разом за критерієм	40
Інформаційно-методичне та програмне забезпечення	– використання адекватних темі дослідження джерел інформації та їх обробка;	5
	– використання статистичних матеріалів та їх оцінка;	5
	– застосування сучасних програмних продуктів;	5
	Разом за критерієм	15
Практична значущість, апробація результатів дослідження	– рівень реальності та аргументованості розробок і пропозицій, можливість їх використання;	8
	– наявність публікацій за результатами дослідження та участь у наукових конференціях;	10
	– обґрунтування економічного, соціального, культурного, політичного ефекту від впровадження результатів дослідження.	10
	Разом за критерієм	28
Оформлення роботи	– відповідність загальноприйнятим стандартам оформлення	3
РАЗОМ		100

РОЗДІЛ 2.

ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ, ЗМІСТУ ТА ОФОРМЛЕННЯ БАКАЛАВРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

2.1. Загальні вимоги до структури бакалаврської кваліфікаційної роботи

Після вибору та затвердження теми студент повинен чітко визначити мету роботи, послідовність написання; підібрати відповідну навчальну, методичну та наукову літературу, нормативно-інструктивні матеріали. Допомогу у вирішенні цих питань можуть надавати керівник, завідувач кафедри, працівники наукової бібліотеки університету та інші уповноважені особи.

Кваліфікаційна робота повинна:

- відображати сучасний стан та тенденції розвитку галузі громадського здоров'я та нутриціології здорового харчування;
- показати рівень спеціальної підготовки студента, який відповідає кваліфікаційним вимогам вибраної спеціальності та здібності і вміння студентом застосовувати отримані знання з фахових дисциплін для вирішення практичних задач;
- відображати самостійність і системність підходу студента у вирішенні поставлених завдань;
- свідчити про знання студента літератури з обраної теми, законодавчих актів України, урядових рішень тощо;
- повністю розкривати тему кваліфікаційної роботи, мати аргументоване обґрунтування висновків і пропозицій, що представляють практичний інтерес.

Складання плану кваліфікаційної роботи є важливим етапом підготовчої роботи. Перш ніж його скласти, слід ознайомитися з літературними джерелами, які висвітлюють відповідні теоретичні та методичні проблеми.

Структура й зміст кваліфікаційної роботи, співвідношення розділів визначаються її темою і містять:

1. Картку кваліфікаційної роботи.
2. Титульний аркуш.
3. Завдання до виконання кваліфікаційної роботи.
4. Зміст.
5. Реферат.
6. Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за необхідності).
7. Вступ.

8. Основна частина.
9. Охорона праці і безпека життєдіяльності (за необхідності).
10. Висновки.
11. Список використаних джерел.
12. Додатки.

2.2. Загальні вимоги до змісту структурних частин

Картка кваліфікаційної роботи. У картці кваліфікаційної роботи (додаток Б в Полож) розміщується така інформація: код кафедри (наприклад, код кафедри громадського здоров'я та нутриціології 09.04); літери КР – кваліфікаційна робота; номер та дата підписаного ректором університету наказу про затвердження тем кваліфікаційних робіт; порядковий номер студента в наказі про затвердження тем кваліфікаційних робіт; літери ПЗ – пояснювальна записка.

Титульний аркуш (додаток Б) містить повну назву університету, факультету, кафедри, тему кваліфікаційної роботи, код і назву спеціальності, освітньо-професійної програми підготовки, прізвище та ініціали автора, прізвище, ініціали керівника та його науковий ступінь і вчене звання, погодження допуску кваліфікаційної роботи до захисту завідувача кафедри громадського здоров'я та нутриціології та декана факультету, календарний рік захисту.

Завдання до виконання кваліфікаційної роботи видається в місячний термін з дня реєстрації наказу про затвердження тем. Зразок завдання наведено у *додатку Д*.

Зміст (додаток Р) подається на початку кваліфікаційної роботи і містить найменування та номери перших сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема вступу, розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Зміст рекомендується подавати у формі «автозмісту», що спрощує здійснення перевірки кваліфікаційної роботи на відповідність встановленим вимогам.

Реферат. Реферат (*додаток С*) містить бібліографічний опис, анотацію та ключові слова. В анотації кваліфікаційної роботи наводиться стислий виклад основного змісту. Ключові слова або словосполучення наводяться у називному відмінку. Рекомендована їх кількість – 5-7. Реферат обсягом 1-1,5 сторінки пишеться українською мовою.

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів подають у кваліфікаційній роботі окремим списком перед вступом. Перелік друкують двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять скорочення, справа – їх детальне розшифрування.

Приклад оформлення умовних позначень:

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ВООЗ – Всесвітня організація охорони здоров'я

ДД – дієтична добавка

МЕБ – Міжнародне епізоотичне бюро

ФАО – Організація з сільського господарства та продовольства

У **вступі** розкривається суть та стан проблеми, актуальність теми, обґрунтовується необхідність її дослідження, вихідні дані для розроблення теми, гіпотеза, мета, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, інформаційна база, елементи наукової новизни та практична цінність отриманих результатів. Коротко зазначаються прізвища вчених (як вітчизняних, так і зарубіжних) і практиків, які розробляли проблему, що розглядається; зазначається відмінність отриманих результатів від існуючих у вітчизняній та зарубіжній теорії і практиці.

У **вступі** до кваліфікаційної роботи (*додаток Т*):

- обґрунтовуються *актуальність* обраної теми, *мета* та зміст поставлених *завдань*. Завдання зазначаються у формі перерахунку (вивчити..., описати..., встановити..., виявити... тощо);
- визначається *об'єкт* досліджень для вирішення завдань узагальненого характеру;
- зазначається *метод* чи *методи* досліджень;
- за наявності зазначається участь студента у науковій роботі;
- окреслюються положення, винесені на захист.

Теоретичну основу кваліфікаційної роботи мають становити наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених (підручники, навчальні посібники, монографії, періодичні видання тощо). Студенти повинні творчо підходити до вирішення поставлених в роботі завдань і використовувати літературу з висвітленням останніх досягнень науки і періодичних та інтернет-видань.

Інформаційну базу дослідження становлять офіційні статистичні дані Державної служби статистики України, Міністерства охорони здоров'я, а також регіональні дані.

Методичною основою кваліфікаційної роботи є комплекс загальнонаукових і спеціальних методів: порівняння, узагальнення, аналізу і синтезу, системно-структурного та порівняльного аналізу, економічного моделювання, комплексного і системного підходів, структурно-логічного моделювання, статистичні методи, розрахунково-аналітичні методи, методи кількісного та якісного аналізу, прогнозування тощо.

Практичне значення одержаних результатів. Наводять відомості про практичне застосування одержаних результатів або рекомендації щодо їх використання. Коротко характеризують основні теоретичні чи прикладні результати роботи (методичні рекомендації з окремих напрямів діяльності суб'єкта дослідження або аспекту предмета дослідження, моделі, доповнення до чинного законодавства та інше), визначають можливу галузь їх упровадження та їх вплив на проблему, яку при цьому вирішують.

Апробація результатів роботи і публікації. При наявності оприлюднення результатів попередніх наукових досліджень, що склали основу кваліфікаційної роботи, наводять інформацію про наукові та науково-практичні конференції, семінари, у яких брав участь автор, а також вказують наявність публікацій у наукових журналах, збірниках наукових праць, матеріалах і тезах конференцій, семінарів та ін.

Наприклад, ...За темою дослідження автором опубліковано дві наукові статті у

У структурі роботи зазначаються структурні елементи: вступ, розділи, висновки, список використаних джерел, а також кількість сторінок загального тексту, таблиць, рисунків, джерел і додатків.

Приклад:

Кваліфікаційна робота викладена на 80 сторінках загального тексту. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 43 найменувань, містить 6 таблиць, 4 рисунки і 5 додатків.

Вступ до кваліфікаційної роботи пишеться в останню чергу.

Основна частина кваліфікаційної роботи складається з розділів, які, в свою чергу, можуть поділятися на підрозділи, пункти, підпункти. Кожен розділ слід починати з нової сторінки.

У першому розділі розкриваються основні теоретичні положення, проблеми, що існують стосовно питань, які досліджуються, огляд літератури. Загальний обсяг огляду літератури не повинен перевищувати 20 відсотків обсягу основної частини кваліфікаційної роботи.

Перший розділ – теоретичний, містить теоретичне обґрунтування ролі і місця досліджуваних явищ та процесів у діяльності суб'єктів громадського здоров'я та в галузі нутриціології. Теоретичний розділ кваліфікаційної роботи повинен складатися з 3 - х підрозділів і включати такі логічні частини:

- аналіз та узагальнення теоретичних засад відповідно до предмета та об'єкта дослідження, виділення окремих аспектів, які, з точки зору автора, потребують подальших розробок та удосконалення;

- огляд нормативно-правових документів, які регулюють відносини між суб'єктами визначеної сфери діяльності, обов'язковим є посилання на національні та міжнародні джерела права;

- історичні передумови розвитку досліджуваного явища, процесу, типу діяльності, їх вплив на теперішній стан об'єкта;
- світовий досвід в галузі громадського здоров'я та нутриціології на прикладі декількох іноземних країн, переваги та недоліки обраних моделей, можливість їх застосування в Україні;
- характеристика національних особливостей галузі громадського здоров'я та нутриціології у контексті теми дослідження, переваги та недоліки системи відносин, яка на сьогодні склалася між споживачами та надавачами послуг, органами державної та місцевої влади, представниками підприємницьких кіл та громадськими організаціями, структура каналів розподілу.

Наведена послідовність є рекомендованою; студент може довільно змінювати порядок логічних частин та їх поєднання у підрозділи, якщо це вимагає специфіка дослідження.

Обов'язковим для кваліфікаційної роботи є розкриття підходів різних авторів щодо розв'язання проблеми дослідження, висвітлення подібностей та відмінностей їх поглядів, а також обґрунтування власних поглядів на проблему.

Отже, у першому розділі кваліфікаційної роботи обґрунтовують теоретичну базу обраної задачі (проблеми) та виконують її макроекономічний аналіз, наводять огляд літератури, нових розробок, іншої інформації, пов'язаної з темою. В огляді літератури студент окреслює основні етапи розвитку наукової та практичної думки згідно зі своєю задачею (проблемою). Стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, автор повинен назвати ті питання, що залишились невирішеними і, отже, визначити свій внесок у розв'язанні проблеми.

Теоретичний розділ розробляється на засадах вивчення спеціальної літератури, нормативно-законодавчої документації та офіційної статистичної інформації. Після викладення матеріалу, що запозичений у інших авторів, необхідно давати посилання на джерело, вказуючи у квадратних дужках номер джерела зі списку, наведеного в кінці кваліфікаційного проекту (роботи), та номеру сторінки, звідки матеріал запозичено. Текст розділу необхідно ілюструвати графічними матеріалами (таблиці, рисунки), які також повинні мати посилання на джерела, або позначку про те, що рисунок чи таблицю складено автором за певними джерелами.

Результатом теоретичного розділу повинна бути повна теоретико-методологічна концепція предмета дослідження, модель пошуку механізмів розв'язання проблеми, поставленої у кваліфікаційній роботі.

Теоретичне обґрунтування, суть, значення, класифікаційні характеристики, історія та сучасні тенденції предмету дослідження, методичні підходи повинні мати певні елементи полемічності, ствердженої власної позиції

щодо обраних методів дослідження, що дає змогу перейти в наступному розділі до конкретного аналітичного дослідження.

Обсяг першого розділу не повинен перевищувати 25-30% загального обсягу кваліфікаційної роботи.

Другий розділ – дослідно-аналітичний, який забезпечує логічну послідовність дослідження, має поєднати набуті теоретичні знання та вміння використовувати обрані методи і певний методичний інструментарій.

Зміст другого дослідно-аналітичного розділу визначається темою кваліфікаційної роботи.

Для виконання другого розділу, де об'єктом дослідження обрано громадське здоров'я та нутриціологію, джерелом інформації є планові і фактичні показники стану здоров'я населення, статистична звітність, результати спостережень, опитувань і обстежень та інших методів збирання первинної інформації, які використовує здобувач під час переддипломної практики в лікувально-профілактичних установах, закладах громадського харчування або на підприємствах.

Особливе значення має правильне узагальнення накопиченого фактичного матеріалу, групування та обробка даних, на основі яких проводиться кваліфікований аналіз, обґрунтовуються пропозиції.

Центральним завданням даного розділу є не тільки оцінка показників, але й установлення тенденцій стосовно предмету дослідження, що дозволить сформулювати висновки й обґрунтувати рекомендації для практичного застосування результатів.

Дослідно-аналітичний розділ як правило, складається з 3 підрозділів.

Дослідно-аналітична обробка матеріалів повинна супроводжуватись складанням таблиць, графіків, діаграм, рисунків з поясненнями до них. Аналіз тенденції зміни одного показника слід висвітлювати не у формі таблиці, а у формі графіка.

Аналіз діяльності об'єкту дослідження повинен завершуватись виявленням резервів підвищення ефективності використання наявних ресурсів. Він повинен також стати вихідним етапом в обґрунтуванні планів розвитку діяльності досліджуваних підприємств.

Обсяг другого розділу - у межах 25-30 % загального обсягу кваліфікаційної роботи.

У третьому розділі - проєктно-рекомендаційному на базі теоретичного узагальнення й аналізу обраної проблеми обґрунтовують нові підходи до її вирішення, розробляють теоретичні, нормативні, методичні та практичні пропозиції, а також управлінські, організаційні та економічні заходи щодо усунення виявлених недоліків, удосконалення діяльності відповідного підприємства, організації, установи. Бажаним підрозділом проєктно-

рекомендаційного розділу є результати оцінки економічної та соціальної ефективності проектних пропозицій, обумовлених темою роботи.

Проектно-рекомендаційний розділ може бути побудований у двох формах:

1. Розробка однієї ідеї, яка за своєю сутністю буде комплексним заходом з удосконалення досліджуваного предмету.

2. Обґрунтування декількох заходів (двох і більше), пов'язаних між собою ідеєю вдосконалення об'єкта проектування.

Вибір форми побудови проектного розділу визначають за темою кваліфікаційної роботи і результатами попередніх досліджень.

Обсяг третього розділу повинен становити 30-35 % загального обсягу випускної кваліфікаційної роботи.

За результатами виконання роботи після кожного розділу слід зробити **висновки** в контексті завдань, які розглядалися в його підрозділах.

Список використаних джерел має містити навчальні та наукові праці стосовно об'єкту дослідження та інші інформаційні документи, на які обов'язково мусять бути посилання в тексті кваліфікаційної роботи. Список використаних джерел має оформлюватися з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Список складається із законодавчих актів, нормативно-довідкових матеріалів, вітчизняної та зарубіжної наукової, навчально-методичної та спеціальної літератури, фахових видань, ресурсів Інтернет.

При виконанні роботи забороняється дослівне списування тексту з літературного джерела, нормативних матеріалів. Якщо за текстом необхідно навести цитату, вона береться в лапки з посиланням на відповідне джерело.

Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 50-60 сторінок.

2.3. Технічні вимоги до оформлення бакалаврської кваліфікаційної роботи

Загальні вимоги:

1. Білий папір формату А4 (210×297 мм).
2. Шрифт текстового редактора MS Word – Times New Roman.
3. Стиль – звичайний.
4. Кегель (розмір шрифту) – 14 pt.
5. Абзац – 1,25.
6. Міжрядковий інтервал – 1,5.
7. Поля: ліве – 30 мм, верхнє, нижнє – 20 мм, праве – 10 мм.
8. Нумерація сторінок – наскрізна у правому верхньому кутку.
9. Вирівнювання тексту – за шириною.

10. Формати: лапки «.....», тире «—», дефіс « - ».

Текст кваліфікаційної роботи друкується на одному боці аркуша. За необхідністю допускається використання формату аркушів А3 (297×420 мм).

Заголовки структурних частин кваліфікаційної роботи “ЗМІСТ”, “ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ”, “ВСТУП”, “РОЗДІЛ”, “ВИСНОВКИ”, “СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ”, “ДОДАТКИ” друкуються великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів – маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапка в кінці заголовку не ставиться.

Кожну структурну частину кваліфікаційної роботи починають з нової сторінки.

Мова і стиль. Кваліфікаційна робота виконується українською мовою з урахуванням орфографічних, пунктуаційних і стилістичних норм. Мовностилістичне оформлення роботи обумовлюється особливостями наукового стилю.

Текст кваліфікаційної роботи слід старанно вчитати та перевірити на наявність помилок.

Нумерація. Сторінки нумеруються арабськими цифрами, з дотриманням наскрізної нумерації впродовж усього тексту. Номер сторінки проставляється при комп’ютерному друці кваліфікаційної роботи у правому верхньому куті без крапки в кінці.

Титульна картка є першою сторінкою кваліфікаційної роботи, але номер сторінки на ній не проставляється.

Розділи, підрозділи, пункти і підпункти кваліфікаційної роботи нумеруються арабськими цифрами.

Такі структурні частини кваліфікаційної роботи, як зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера.

Ілюстрації. Ілюстрації (рисунок, схеми, графіки, карти, креслення тощо) розміщуються безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше або у додатках. На всі ілюстрації мають бути зроблені посилання в тексті.

Номер ілюстрації, її назва та пояснювальні підписи розміщуються послідовно під ілюстрацією. Ілюстрації позначаються словом “Рис.” і нумеруються послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу та порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 3.1. (перший рисунок третього розділу).

Приклад:

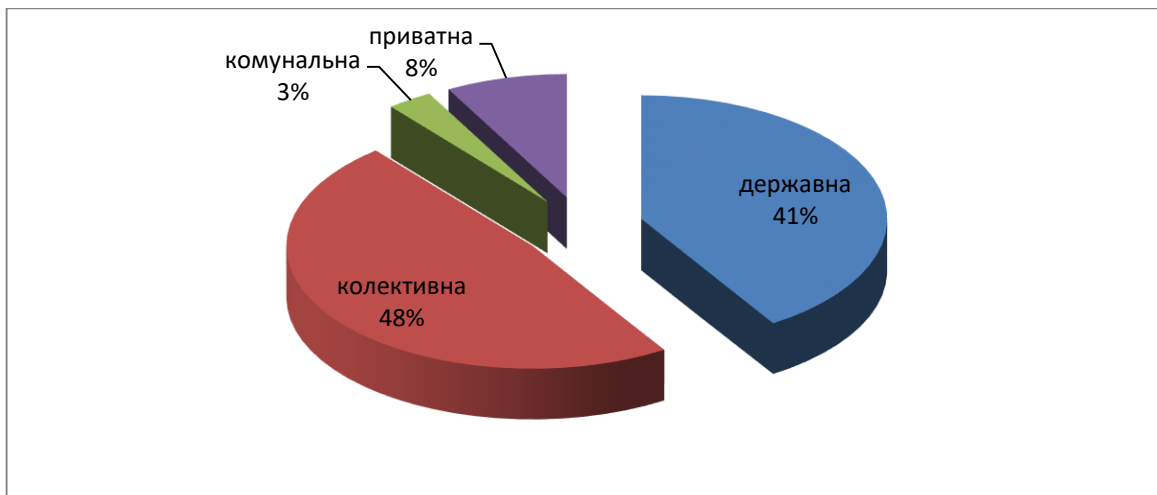

Рисунок 2.3. Поділ закладів громадського харчування за формами власності у м.Києві

* Джерело: розроблено автором

Таблиці. Цифровий матеріал, як правило, оформлюється у вигляді таблиць. Таблицю розташовують безпосередньо після тексту, у якому вона наведена вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці повинні бути посилання в тексті випускної роботи. Нумерація таблиць здійснюється в межах розділу. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці, наприклад, “Таблиця 2.1”.

Таблиця повинна мати назву, котра розміщується над нею та друкується симетрично до тексту. Назва та слово “Таблиця” починаються з великих літер.

Цитування та посилання на використані літературні джерела. Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Слід точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування такі: а) текст цитати починається і закінчується лапками та наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання; б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту; в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело.

Посилання в тексті кваліфікаційної роботи на джерела зазначається у кінці речення згідно з їхнім переліком у квадратних дужках, наприклад: «...у роботах [1-7]...». Якщо використовуються відомості, матеріали з підручників, монографій, статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на які є посилання у кваліфікаційній роботі. Наприклад: «... [26, с. 37]».

Кожен **додаток** починають з нової сторінки, додатки повинні мати заголовки, надруковані угорі малими літерами з першої великої симетрично стосовно тексту сторінки. Праворуч над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток ___» і велика літера, що позначає додаток, наприклад, Додаток А, чи Додаток Б.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ.

У додатках наводяться (за необхідності) і включаються такі матеріали:

- таблиці і рисунки, обсяг яких становить понад одну сторінку;
- форми анкет, результати проведення соціологічних опитувань;
- довідки про впровадження результатів досліджень;
- посадові або інші інструкції;
- методики, алгоритми, розрахунки із застосуванням програм;
- допоміжні ілюстрації та інший допоміжний матеріал;
- допоміжні матеріали у вигляді: копій документів, витягів із законодавчо-нормативних документів, звітів, окремих інструкцій/положень/правил, результатів громіздких таблиць, рисунків тощо.

2.4. Вимоги до подання бакалаврської кваліфікаційної роботи на кафедру для перевірки на плагіат та розміщення у репозитарії університету

Для перевірки на плагіат та розміщення у репозитарії університету здобувач подає на кафедру на електронному носіїві папку з підписом прізвища, ініціалів і року захисту (**Petrenko_2023**), в якій розміщено такі файли:

1. Робота (Petrenko.doc) – єдиний файл кваліфікаційної роботи у форматі MS WORD, оформленої відповідно до встановлених вимог;

2. Реєстраційна форма (**Petrenko_Forma**) – форма опису роботи бакалавра (**додаток II**).

3. Додатки (рецензії, схеми, програмний код, акти впровадження тощо) – подаються окремими файлами в zip-архіві.

2.5. Підготовка презентації до захисту бакалаврської кваліфікаційної роботи

Структура презентації:

1-й слайд – тема кваліфікаційної роботи, прізвище доповідача та керівника, рік захисту;

2-й слайд – актуальність теми кваліфікаційної роботи та проблема дослідження;

3-й слайд – об’єкт, предмет дослідження;

4-й слайд – головна мета та задачі кваліфікаційної роботи.

На наступних слайдах відображається опис даних, які отримані в дослідженні.

На останніх одному-двох слайдах відображаються загальні висновки та рекомендації до впровадження результатів кваліфікаційної роботи.

Рекомендована тривалість доповіді 7-10 хв.; рекомендована кількість слайдів 15-20.

2.6. Поняття та терміни

Термін / поняття	Тлумачення
Бакалаврська кваліфікаційна робота	самостійна індивідуальна робота аналітичного, технологічного, конструкторського, експериментального, розрахункового, бізнесового або організаційно-економічного характеру, що містить рішення завдань узагальненого характеру.
«Єдине здоров’я» (One Health)	підхід, що передбачає насамперед ставлення до здоров’я, міжсекторальний підхід до розробки та впровадження програм, політики, законодавства та досліджень, в рамках яких взаємодіють кілька секторів, таких як медицина, охорона здоров’я людини (громадське здоров’я), медицина праці, ветеринарна медицина, безпечність продуктів харчування, екологія та природне середовище, з метою забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя та здоров’я населення». Стратегія «єдине здоров’я» розроблена та реалізується Організацією з сільського господарства та продовольства (ФАО), Міжнародним епізоотичним бюро (МЄБ) і Всесвітньою організацією охорони здоров’я (ВООЗ).
Доказова медицина	підхід до медичної практики, який поєднує найкращі доступні клінічні та наукові дані з досвідом окремих клініцистів і цінностями, уподобаннями та унікальними обставинами пацієнтів. Це систематичний, достовірний з точки зору медичної статистики, і орієнтований на пацієнта підхід до профілактики, діагностики, лікування та відновлення. Доказова медицина це також підхід до охорони

	здоров'я та медичного навчання й освіти, який наголошує на використанні найкращих наявних наукових даних для прийняття клінічних рішень, наданні найефективнішої допомоги пацієнтам, плануванні та впровадженні нутритивних інтервенцій на науковій основі.
Здорове харчування (здорова дієта)	це харчування, яке забезпечує ріст, нормальний розвиток і життєдіяльність людини, що сприяє зміцненню її здоров'я, попереджає розвиток захворювань та сприяє здоровому довголіттю та омолодженню
Неповноцінне харчування	За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), неповноцінне харчування у всіх його проявах включає недостатнє харчування (виснаження, затримка росту та знижена маса тіла), нестачу вітамінів або мінералів, наявність надмірної маси тіла, ожиріння.
Нутрицевтики	термін, що стосується біологічно активних добавок і різних харчових продуктів. У законодавстві країн світу використовують різні визначення «нутрицевтиків». Наприклад, відповідно до норм Європейського агентства з лікарських засобів (ЕМЕА) нутрицевтики мають статус товарів, що продаються вільно, тобто їх продаж дозволяється на тих самих умовах, що й інших продуктів харчування (зокрема, відповідно до норм безпеки, заявленого складу тощо), тобто вітаміни та мінеральні речовини, фітопродукти та інші нутрицевтики в лікарській формі, якщо вони не зареєстровані відповідно до законодавства як лікарські засоби, прирівнюються до продуктів харчування. Але кожна з країн Євросоюзу має власні норми щодо виробництва та контролю за обігом нутрицевтиків. Термін «нутрицевтик» не визначений у законодавстві США. Залежно від складу та торгового маркування, продукт може бути визнаним біологічно активною речовиною, біологічно активною добавкою, харчовим інгредієнтом або харчовим продуктом.
Нутриціологія	- (від лат. «харчування», дав.-гр. «вчення») - наука про їжу та харчування, про харчові продукти, поживні речовини та інші компоненти, що містяться в цих продуктах, про їхню дію і взаємодію, про їхнє

	<p>споживання, засвоєння, використання організмом та виведення з організму, про роль харчування в підтримці здоров'я або лікування захворювань</p>
<p>Перспективні напрями та технології охорони здоров'я та нутриціології</p>	<p><i>Використання великих даних і штучного інтелекту:</i> прогрес у технологіях і аналітиці даних дозволяє збирати й аналізувати великі обсяги даних про охорону здоров'я. Ці дані можна використовувати для виявлення закономірностей і тенденцій, а також для розробки більш персоналізованих і цілеспрямованих методів втручань на основі індивідуальних характеристик пацієнта.</p> <p><i>Інтеграція цінностей і уподобань пацієнтів:</i> зростає визнання важливості врахування цінностей і уподобань пацієнтів у процесі прийняття рішень. Це може підвищити задоволеність пацієнтів і прихильність до нутритивних інтервенцій, а також може призвести до кращих результатів для здоров'я.</p> <p><i>Акцент на імплементаційній науці</i> – зосередження на вивченні методів і стратегій впровадження практики, заснованої на фактичних даних, у реальних умовах. Розуміючи бар'єри та фактори, що сприяють реалізації, фахівці громадського здоров'я можуть працювати більш ефективно та результативно.</p> <p><i>Співпраця та міждисциплінарні підходи:</i> між фахівцями громадського здоров'я, клініцистами, технологами, фахівцями з фізичного виховання, дослідниками та іншими зацікавленими сторонами. Міждисциплінарні підходи, які об'єднують знання з багатьох дисциплін, можуть привести до більш комплексних та інноваційних рішень проблем охорони здоров'я.</p> <p><i>Більший акцент на профілактиці:</i> охорона здоров'я, що ґрунтується на доказах, традиційно зосереджена на лікуванні хвороби після її виникнення, але зростає визнання важливості профілактики для покращення здоров'я населення. Підходи до профілактики, засновані на фактичних даних, такі як нутритивні інтервенції, зміна способу життя, програми вакцинації тощо, можуть допомогти запобігти хворобам та покращити рівень здоров'я, зокрема, когнітивних</p>

	функцій та фізичних показників тіла.
Рівні доказовості в медицині, охороні здоров'я, нутритивних інтервенціях	<p>Рівні доказів, від найвищого до найнижчого, такі:</p> <p><i>Систематичні огляди та мета-аналізи</i> - це вичерпні огляди існуючої наукової літератури з певної теми, які використовують суворі методи для синтезу з результатів багатьох досліджень. Систематичні огляди та мета-аналізи вважаються доказами найвищої якості, оскільки вони забезпечують найбільш надійну та повну оцінку наявних доказів.</p> <p><i>Рандомізовані контрольовані дослідження (РКД)</i> - це експериментальні дослідження, у яких учасники у довільному порядку діляться на групи, в одній з яких проводиться досліджуване втручання, а в іншій (контрольній групі) застосовуються стандартні методики або плацебо. РКД вважаються золотим стандартом для оцінки ефективності медичних втручань.</p> <p><i>Когортні дослідження</i> - це обсерваційні дослідження, під час яких протягом певного часу спостерігають за групою осіб із певною характеристикою або впливом, щоб визначити частоту виникнення цікавого результату. Когортні дослідження можуть надати переконливі докази причинно-наслідкових зв'язків між впливом та результатами.</p> <p><i>Дослідження типу «випадок-контроль»</i> - це обсерваційні дослідження, у яких осіб із певним результатом порівнюють із контрольною групою без результату, щоб визначити зв'язок між результатом і конкретним впливом. Дослідження типу «випадок-контроль» корисні для вивчення рідкісних наслідків або впливу, але зазвичай вважаються менш надійними, ніж когортні дослідження.</p> <p><i>Серії випадків і звіти про випадки</i> - це описові дослідження, в яких повідомляють про окремі випадки конкретного захворювання або лікування. Хоча серії випадків і звіти про випадки можуть надати цінну інформацію про рідкісні або незвичайні захворювання або методики їх лікування, вони вважаються доказами найнижчої якості, оскільки вони не включають групу порівняння і можуть мати упередженість.</p>

	<p>Розуміючи ієрархію доказів, сильні та слабкі сторони різних типів досліджень, бакалаври громадського здоров'я можуть краще оцінювати якість доказів і приймати обґрунтовані рішення щодо нутритивних інтервенцій.</p>
<p>Харчова добавка</p>	<p>Згідно з визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), членом якої є Україна, це речовина, що не використовується для їжі у чистому вигляді і не є типовим інгредієнтом продуктів харчування незалежно від того, має ця речовина поживні властивості чи ні, а яка навмисно вводиться до харчових продуктів з технологічною метою у процесі їх обробки, виготовлення, пакування, транспортування чи зберігання, або яка може безпосередньо чи опосередковано забезпечити потрібний результат і вплинути на характеристики таких продуктів.</p>

ДОДАТКИ

Додаток А

Заява для закріплення теми і наукового керівника бакалаврської роботи

Декану факультету _____

(прізвище, ім'я, по батькові)
студента _____ курсу _____ групи
спеціальності _____

бакалаврського рівня вищої освіти

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

ЗАЯВА

Прошу закріпити мене для виконання бакалаврської кваліфікаційної роботи за кафедрою *громадського здоров'я та нутриціології* та призначити керівником

Тема роботи: _____

“ _____ ” _____ 20 ____ р.

Підпис _____

ПОГОДЖЕНО

“ _____ ” _____ 20 ____ р.

Декан факультету

(підпис)

(ПБ)

Завідувач кафедри

(підпис)

(ПБ)

Керівник

бакалаврської кваліфікаційної роботи

(підпис)

(ПБ)

Додаток Б

Титульна сторінка бакалаврської роботи

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Факультет харчових технологій та управління якістю продукції АПК

ПОГОДЖЕНО

Декан факультету харчових технологій
та управління якістю продукції АПК,
доктор технічних наук, професор
_____ Баль-Прилипко Л.В.

«___» _____ 20__ р.

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри
громадського здоров'я та нутриціології
(назва кафедри)

_____ Швець О.В.
(підпис) (ПІБ)

“___” _____ 20__ р.

БАКАЛАВРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему _____

Спеціальність _____ 229 «Громадське здоров'я»
(код і назва)

Гарант освітньої програми

_____ Швець О.В.
(науковий ступінь та вчене звання) (підпис) (ПІБ)

Керівник бакалаврської кваліфікаційної роботи

_____ (науковий ступінь та вчене звання) (підпис) (ПІБ)

Виконав

_____ (підпис) (ПІБ студента)

КИЇВ – 20__

Додаток В

Бланк завдання для виконання бакалаврської роботи

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Факультет харчових технологій та управління якістю продукції АПК

**ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри**

(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (ПІБ)
“ ____ ” _____ 20 ____ р.

**З А В Д А Н Н Я
на виконання бакалаврської кваліфікаційної роботи студенту**

(прізвище, ім'я, по батькові)
Спеціальність _____

(код і назва)
Тема бакалаврської кваліфікаційної роботи _____

затверджена наказом ректора НУБіП України від “ ____ ” _____ 20 ____ р. № _____

Термін подання завершеної роботи (проекту) на кафедру _____
(рік, місяць, число)

Вихідні дані до бакалаврської кваліфікаційної роботи

Перелік питань, які потрібно розробити:

Дата видачі завдання “ ____ ” _____ 20 ____ р.

Керівник бакалаврської кваліфікаційної роботи

(підпис) (прізвище та ініціали)

Завдання прийняв до виконання _____
(підпис) (прізвище та ініціали студента)

Додаток Д

Зразок завдання до виконання бакалаврської кваліфікаційної роботи

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Факультет харчових технологій та управління якістю продукції АПК

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
громадського здоров'я та нутриціології
(назва кафедри)

к.м.н., професор _____ Швець О.В.
(підпис) (ПІБ)

“ ___ ” _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ ДО ВИКОНАННЯ БАКАЛАВРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТУ ПІБ _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Спеціальність _____ 229 «Громадське здоров'я» _____

(код і назва)

Освітня програма _____ «Нутриціологія здорового харчування» _____

(назва)

Орієнтація освітньої програми _____ освітньо-професійна _____

(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Тема магістерської кваліфікаційної роботи « _____ »

затверджена наказом ректора НУБіП України від “ _____ ” _____ 202__ р. № _____

Термін подання завершеної роботи на кафедру _____ « _____ » _____ 202__ р. _____

(рік, місяць, число)

Вихідні дані до бакалаврської кваліфікаційної роботи: державні документи, посібники, словники, довідники, методична, наукова література, публікації, статистичні матеріали Державного комітету статистики України, наукові праці зарубіжних та вітчизняних авторів, матеріали науково-практичних конференцій щодо теми дослідження.

Перелік питань, що підлягають дослідженню (Наведено приклад. Завдань повинно бути 3-4):

1. Здійснити теоретичний аналіз понять і основних проблем щодо теми дослідження.
2. Проаналізувати нормативно-правові акти, інструкції, інші документи щодо теми дослідження.
3. Здійснити аналіз чинників досліджуваного явища.
4. Визначити класифікацію та структуру досліджуваного явища.
5. Проаналізувати впроваджені державними органами та неурядовими організаціями програми, метою яких є застосування нових практик вирішення поставленої проблеми.
6. Здійснити експериментальне дослідження з проблеми.
7. Дослідження місця та ролі бакалавра громадського здоров'я в міждисциплінарній команді фахівців з подолання досліджуваної проблеми.
8. Розробити методичні рекомендації щодо роботи з певними категоріями населення.
9. Здійснити пошук шляхів вирішення існуючих проблем та усунення недоліків.

Дата видачі завдання “ _____ ” _____ 202__ р.

Керівник бакалаврської кваліфікаційної роботи _____ ПІБ _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Завдання прийняв до виконання _____ ПІБ _____
(підпис) (прізвище та ініціали студента)

Додаток Е

Зразок календарного плану

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ПІДГОТОВКИ ТА ЗАХИСТУ БАКАЛАВРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Етапи підготовки та захисту кваліфікаційної бакалаврської роботи	Термін виконання	Примітки (фактично виконано)
1	Вибір теми кваліфікаційної роботи, підготовка завдання, складання плану, консультації з проведення дослідження		
2	Підготовка першого розділу роботи		
3	Підготовка другого розділу роботи		
4	Підготовка третього розділу роботи		
5	Підготовка вступу, висновків, списку використаних джерел та додатків		
6	Оформлення роботи відповідно до встановлених вимог		
7	Передача роботи на перевірку керівникові		
8	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника		
9	Передача роботи для перевірки на академічний плагіат та отримання позитивного висновку		
10	Передача фінального варіанту роботи науковому керівникові для отримання його відгуку		
11	Передача роботи рецензенту (призначається окремим наказом) для отримання зовнішньої рецензії		
12	Підготовка доповіді і презентації для захисту (постерної презентації)		
13	Попередній розгляд та захист роботи на випусковій кафедрі		
14	Допуск бакалаврської кваліфікаційної роботи до захисту завідувачем кафедри		
15	Захист роботи перед екзаменаційною комісією		

Дата складання плану “ _____ ” _____ 202__ р.

Керівник бакалаврської кваліфікаційної роботи _____ ПІБ
(підпис) (прізвище та ініціали)

Завдання прийняв до виконання _____ ПІБ _____
(підпис) (прізвище та ініціали студента)

Додаток Ж

ІНСТРУКЦІЯ щодо порядку подання робіт для перевірки системою «Unichек»

1. Здобувач вищої освіти (студент) у встановлений термін (за 10 днів до попереднього захисту), надає роботу в електронному вигляді (формат – *.pdf, *.docx, *.doc, *.txt) науковому керівнику або відповідальному з факультету за антиплагіат.

2. Розміщення робіт здійснюється відповідальними на сайті <https://ua.Unichек.com/> у «Персональному акаунті» в розділі «Репозиторій – Бібліотека».

3. Протягом 5 днів відбувається перевірка роботи системою «Unichек». Результати перевірки роботи студента (довідка) надсилаються на електронну пошту науковому керівнику. Роздрукована довідка є обов'язковим документом для проходження захисту.

Після отримання результатів перевірки роботи студента науковий керівник або декан приймає рішення про її допуск до попереднього захисту або про її доопрацювання.

4. Допуск до перегляду результатів перевірки усіх робіт мають: ректор, перший проректор та проректор з навчальної і виховної роботи, декан факультету.

5. Технічна підтримка здійснюється співробітниками лабораторії цифрових освітніх послуг.

Додаток И

Зразок форми опису роботи при перевірці на плагіат
РЕЄСТРАЦІЙНА ФОРМА ОПИСУ РОБОТИ БАКАЛАВРА

№	Назва поля	Зміст поля
1.	Назва роботи	Кваліфікаційна бакалаврська робота
2.	УДК	
3.	Автор	ПІБ
4.	Дата захисту	вказати
5.	факультет	Факультет харчових технологій та управління якістю продукції АПК
6.	Кафедра (шифр, назва)	09.04 Кафедра громадського здоров'я та нутриціології
7.	Спеціальність	229 «Громадське здоров'я»
8.	Освітня програма	Нутриціологія здорового харчування
9.	Орієнтація освітньої програми	Освітньо-професійна
10.	Форма навчання	Денна
11.	Тема кваліфікаційної бакалаврської роботи	вказати
12.	Керівник	ПІБ, науковий ступінь, наукове звання
13.	Консультант (якщо є)	
14.	Ключові слова (до 10 слів)	вказати
15.	Анотація (до 300 символів)	Досліджено теоретико-методологічні аспекти (вказати досліджуване явище чи проблему), розглянуто сутність (вказати досліджуване явище), вказано його особливості та відмінності. Удосконалено науково-методичний підхід до визначення ; дістало подальший розвиток трактування поняття... . Здійснено аналіз та оцінка Розроблено методику оцінки (вказати досліджуване явище) з врахуванням досвіду провідних науковців, а саме... . Дістали подальший розвиток нові підходи до систематизації зовнішніх та внутрішніх чинників впливу на (вказати досліджуване явище).
Необов'язкові поля		
	Назва поля	Ім'я файлу
16.	Перелік додаткових матеріалів	.doc
17.	Архів додаткових матеріалів	.zip

Форма подання переліку додаткових документів

№	Назва поля	Ім'я файлу в архіві

Додаток К

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Факультет харчових технологій та управління якістю продукції АПК

Кафедра громадського здоров'я та нутриціології

**ВІДГУК
на бакалаврську кваліфікаційну роботу студента**

_____ (прізвище, ім'я та по батькові)

на тему: _____

_____ ,

подану на здобуття ОС "Бакалавр" за спеціальністю

_____ (код і назва)

" _____ " _____ 20 ____ р.

Керівник бакалаврської кваліфікаційної роботи:

_____ (посада, науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ім'я та по батькові)

Додаток Л

Зразок відгуку керівника

ВІДГУК

на кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти ОС «Бакалавр» за спеціальністю 229 «Громадське здоров'я», ОП «Нутриціологія здорового харчування»

ПІБ (вказати ПІБ здобувача)

на тему: «_____» (вказати тему)

виконану на кафедрі громадського здоров'я та нутриціології факультету харчових технологій та управління якістю продукції АПК НУБіП України

Кваліфікаційна робота (ПІБ), який здобуває ступінь бакалавра, присвячена актуальній темі і є достатньо цікавою спробою вирішення проблеми (вказати досліджувану проблему).

Студент провів серйозне теоретичне дослідження, виявивши при цьому вміння узагальнювати, систематизувати та порівнювати науковий матеріал, відбирати ідеї, необхідні для проведення експериментальної роботи. Таким чином, експериментальна частина роботи добре теоретично обґрунтована.

Старанно була організована і дослідно-експериментальна робота. На першому етапі був проведений констатуючий експеримент, під час якого вивчалась (описати сутність експерименту).

Автором визначено удосконалено теоретичні основи (вказати досліджуване явище); обґрунтовано ряд заходів, які знайшли відображення у даній роботі щодо покращення...; розроблено алгоритм ...

Заслуговує на увагу розроблені методичні рекомендації щодо напрямків підвищення ефективності..., здійснено оцінювання результативності заходів з удосконалення....

Все вищевикладене має практичну значимість.

Всі розділи дослідження взаємопов'язані і послідовно розкривають обрану тему. Незначним недоліком, який не впливає на загальний стан роботи, є перевантаження теоретичним матеріалом в 1 розділі кваліфікаційної бакалаврської роботи.

Бакалаврська кваліфікаційна робота є закінченим, самостійно виконаним науковим дослідженням, яке відповідає вимогам щодо написання робіт такого рівня.

Враховуючи актуальність, теоретичний рівень та практичну значимість результатів дослідження вважаю, що автор рецензованої роботи може бути допущений до захисту роботи у ЕК та заслуговує на позитивну оцінку.

**Керівник бакалаврської кваліфікаційної роботи:
професор кафедри громадського здоров'я та
нутриціології, доктор медичних наук, професор**

ПІБ

Додаток М**ЗАЯВА
щодо самостійного виконання кваліфікаційної роботи студентом**

Я, ПІБ, студент (форма навчання, факультет, курс, група) заявляю: моя кваліфікаційна робота на тему (назва роботи), виконана самостійно і в ній не міститься елементів плагіату. Всі запозичення з друкованих та електронних джерел, а також із захищених раніше кваліфікаційних робіт, дипломних проектів, кандидатських і докторських дисертацій мають відповідні посилання. Я ознайомлений(а) з діючим Положенням, згідно з яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску кваліфікаційної роботи до захисту та застосування дисциплінарних заходів.

Дата**Підпис**

Додаток Н**Національний університет біоресурсів і природокористування України****Факультет харчових технологій та управління якістю продукції АПК****РЕЦЕНЗІЯ
на бакалаврську кваліфікаційну роботу студента**_____
(прізвище, ім'я та по батькові)**на тему:** _____

подану на здобуття ОС “Бакалавр” за спеціальністю_____
(код і назва)

“ _____ ” _____ 20__ р.

Рецензент:_____
(посада, науковий ступінь, вчене звання)_____
(підпис)_____
(прізвище, ім'я та по батькові)

Додаток П
Зразок зовнішньої рецензії

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу здобувачки вищої освіти
кафедри громадського здоров'я та нутриціології
факультету харчових технологій та управління якістю продукції АПК
Національного університету біоресурсів і природокористування України
ОЛЕКСЮК ГАЛИНИ ПАВЛІВНИ

на тему: «Використання методів нетрадиційної медицини у соціально-психологічній та
фізичній реабілітації клієнтів з порушенням опорно-рухового апарату»,
подану на здобуття ОС «Бакалавр» за спеціальністю 229 «Громадське здоров'я»,
(ОП «Нутриціологія здорового харчування»)

В Україні та світі сьогодні спостерігається збільшення кількості осіб з порушеннями опорно-рухового апарату, тому дослідження процесу реабілітації таких клієнтів, особливо дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, оптимізації цього процесу завдяки нетрадиційним методам медицини зумовлює актуальність теми дослідження.

Метою написання бакалаврської кваліфікаційної роботи є насамперед дослідження особливостей.... Ці всі позиції розкрито у даній бакалаврській кваліфікаційній роботі (вказати ПІБ студента).

У I розділі здійснено аналіз понять «нетрадиційна медицина», «принципи нетрадиційної медицини»; розкрито сутність видів нетрадиційної медицини та її історію.

У II розділі з'ясовано стан розробленості проблеми реабілітації клієнтів з порушенням опорно-рухового апарату; досліджено застосування методів нетрадиційної медицини у соціально-психологічній та фізичній реабілітації клієнтів з порушенням опорно-рухового апарату.

У III розділі діагностовано рівень обізнаності студентів НУБіП України щодо методів фізичної та соціально-психологічної реабілітації та здійснено дослідження змін в стані пацієнтів дитячого віку після курсу ЛФК і масажу. Розроблено практичні поради використання методів нетрадиційної медицини для клієнтів з порушенням опорно-рухового апарату.

Доречно у третьому розділі здобувачем запропоновано напрями ...

Робота б виграла, якби в ній був ширше представлений зарубіжний досвід використання нетрадиційних методів фізичної реабілітації, а також бажано було б включити до роботи навчальний тренінг для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Громадське здоров'я», який ознайомлював би їх з методиками соціально-психологічної реабілітації, в тому числі, нетрадиційними. В цілому, робота відповідає вимогам з написання бакалаврських кваліфікаційних робіт у Національному університеті біоресурсів і природокористування України, заслуговує на позитивну оцінку та рекомендується до захисту, а її авторка - на присвоєння освітнього ступеня «Бакалавр».

«__» _____ 20__ р.

Рецензент:

Директор (вказати установу,
науковий ступінь, вчене звання) _____

ПІБ

Додаток Р

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ
ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ **Ошибка!**

Вкладка не определена.

R

L

I

N

K

\

H

Y

PERLINK \I "_Тoc134189636"

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

3. Соціально-психологічні чинники, що впливають на схильність молоді до

ROZDIL 2. EMPYRICHNE DOSLIDZHENNYA

ROZDIL 3. PROGrama PROFILAKTIKI

2. Рекомендації щодо способу життя молоді з профілактики залежності від

.....

.....

.....

Додаток С

РЕФЕРАТ

Бакалаврська робота на тему «Профілактика залежності молоді від соціальних мереж» складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

Робота містить 81 сторінку основного тексту, у списку використаної літератури наведено 32 літературних джерела.

У вступі до бакалаврської роботи визначені актуальність, мета, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, теоретична цінність, практичне значення дослідження.

Основна частина бакалаврської роботи складається з трьох розділів.

У I розділі «Теоретико-методологічне обґрунтування дослідження залежності від соціальних мереж» здійснено аналіз понять «залежність/адикція», «залежність від соціальних мереж», «комп'ютерна залежність»; «ігрова залежність (лудоманія/гемблінг», «тролінг в соціальних мережах (кібербулінг)»; з'ясувано відмінності між термінами «залежність від соціальних мереж», «комп'ютерна залежність», «ігрова залежність»; розкрито сутність видів залежності та її історію. Розглянуто особливості залежності від соціальних мереж та соціально-психологічні чинники, що впливають на схильність молоді до залежності від соціальних мереж.

У II розділі «Емпіричне дослідження схильності до залежності молоді від соціальних мереж» проаналізовані результати дослідження рівня залежності студентів студентів II курсу Першого Київського медичного коледжу від соціальних мереж. У дослідженні взяли участь 139 респондентів.

У III розділі «Програма профілактики залежності молоді від соціальних мереж» розроблено рекомендації щодо способу життя молоді з метою профілактики її залежності від соціальних мереж; обґрунтовані технології соціальної роботи з молоддю, які найбільш результативно сприяють профілактиці залежності від соціальних мереж; розроблено програму

профілактики залежності молоді від соціальних мереж та методичні рекомендації щодо способу життя молоді.

У висновках узагальнено результати дослідження щодо проведеного дослідження.

Ключові слова: молодь, залежність/адикція, залежність від соціальних мереж, комп'ютерна залежність, ігрова залежність (лудоманія/гемблінг, тролінг в соціальних мережах (кібербулінг), спосіб життя.

Додаток Т

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сьогодні кожна людина знайома з поняттями «інтернет» та «соціальні мережі», більшість має необмежений доступ до інформаційних ресурсів всесвітньої павутини, а значущою формою проведення дозвілля у молоді є проведення часу в соціальних мережах. Сучасні дослідження показують, що останні три-чотири роки використання Інтернету в Україні стало масовим: близько 93% молоді щодня використовують Інтернет як засіб комунікації. Інтернет є провідним простором комунікації та пошуку інформації, що робить його найважливішим соціальним середовищем для розвитку особистості.

Вдосконалення інформаційних технологій створює умови для ефективного розвитку сучасного суспільства. Комунікаційні засоби стали невід'ємною складовою життя людей у всіх сферах діяльності. Мобільні телефони, комп'ютери та інтернет, розширивши комунікаційні, просторові й часові межі, розкрили нові можливості для спілкування, освіти, праці, відпочинку та творчої самореалізації особистості.

Кількість користувачів мобільних телефонів та інтернету щодня невпинно збільшується. Більшою їхньою частиною є молодь.

Незважаючи на безумовно позитивну роль сучасних комунікаційних засобів та інтернету, існують певні ризики у використанні інформаційних технологій. Особливу небезпеку незахищений інформаційний простір приховує для молоді. Інтернет може містити інформацію агресивного чи соціально небезпечного змісту. А надання переваги віртуальному світу перед реальним справляє негативний вплив на психіку і здоров'я та може погіршити не тільки зір, поставу та сон, але й викликати тривожність, дратівливість, соціальну дезадаптованість і узалежнену поведінку.

Важливим елементом формування універсальних навчальних процесів є грамотний розвиток навичок застосування інформаційних та комунікативних технологій. Загалом, соціальні мережі є нічим іншим як інструментом, тому варто навчитись правильно ними користуватися для того, щоб отримувати від них тільки позитивні аспекти впливу на власне життя. Це можуть бути нові соціальні навички, розширення кола спілкування, розвиток інтелектуальних здібностей та пам'яті, підвищення рівня ерудиції, вивчення та практика мов, тощо. З іншої сторони, простота в використанні соціальних мереж створює ілюзію їх повної безпеки, через що молодь часто ігнорує такі базові правила, як таймменеджмент, обережність та етику спілкування. Саме тому в нашій державі від 22 березня 2023 року було затверджено професійний стандарт за професією «Фахівець з питань молоді(молодіжний працівник)». Це крок до створення механізму захисту молоді в Інтернеті і впровадження якісної терапії для тих, хто вже відчув на собі негативний вплив соціальних мереж.

Фахівців з питань молоді особливо турбує проблема інтернет-залежності, зокрема від соціальних мереж. Наразі існує складність у розробці однієї стратегії боротьби з цією залежністю через відсутність об'єктивних критеріїв її визначення та складність у встановленні меж проведення часу в Інтернеті. Державні органи також звертають увагу на цю проблему та зацікавлені в проведенні досліджень, спрямованих на формування стратегій протидії інтернет-залежності серед молоді та запобігання її виникненню. Один із напрямків досліджень пов'язаний з вивченням форм сімейних комунікацій, які можуть призвести до формування інтернет-залежності.

Сучасні гаджети, в тому числі комп'ютери і смартфони можуть стати причиною серйозних проблем, одна з них - залежність від соціальних мереж. Тому, можна говорити про те, що тема "Профілактика залежності молоді від соціальних мереж" стає все більш актуальною. Проблема залежності молодих людей від соціальних мереж є серйозною, оскільки вона загрожує фізичному, моральному та психічному здоров'ю, і її вивчення є дуже важливим. Наукова значимість роботи полягає в тому, що дослідження профілактики залежності

від соціальних мереж у сучасному світі стає необхідним з кожним роком все більше і більше, адже соціальні мережі стали невід'ємною частиною життя більшості людей, кількість яких в майбутньому буде тільки зростати. На практичному рівні, значимість роботи обумовлена недостатністю методичного забезпечення процесу профілактики залежності від соціальних мереж. Залежність від цих речей є складним явищем, тому її детальне вивчення потребує залучення різних наукових підходів.

Серед авторів, які присвятили значну увагу проблемі залежності від соціальних мереж - Andreassen, Cecilie Schou, Олена Загоруйко, Ірина Бойко, Тетяна Лазоренко та інші.

Об'єкт дослідження: профілактична робота фахівця громадського здоров'я.

Предмет дослідження: програма профілактики залежності молоді від соціальних мереж.

Мета дослідження: дослідити рівень схильності молоді до залежності від соціальних мереж; зміст, форми та програма профілактики залежності молоді від соціальних мереж і технології соціальної роботи з молоддю, які найбільш результативно сприяють вирішенню проблем, пов'язаних з цією залежністю розробити та апробувати відповідну програму.

Для досягнення мети бакалаврської роботи були поставлені **завдання:**

1. Розкрити сутність понять «молодь», «залежність/адикція», «залежність від соціальних мереж», «комп'ютерна залежність», «ігрова залежність (лудоманія/гемблінг», «тролінг в соціальних мережах (кібербулінг)»; з'ясувати відмінності між термінами «залежність від соціальних мереж», «комп'ютерна залежність», «ігрова залежність».

2. З'ясувати стан розробленості у науковій літературі проблеми залежності від соціальних мереж; позитивні та негативні наслідки користування соціальними мережами молоддю; соціально-психологічні чинники, що впливають на схильність молоді до залежності від соціальних мереж.

3. Дослідити нормативно-правові основи соціальної підтримки молоді, що лежать в основі профілактики її залежності від соціальних мереж.

4. Провести на базі Першого Київського медичного коледжу дослідження рівня схильності молоді до залежності від соціальних мереж та соціально-психологічних проблем, пов'язаних з цим видом адикції.

5. Обґрунтувати технології соціальної роботи з молоддю, які найбільш результативно сприяють профілактиці залежності від соціальних мереж; розробити програму профілактики залежності молоді від соціальних мереж та методичні рекомендації щодо способу життя молоді.

Методи дослідження:

- теоретичні: теоретико-методологічний аналіз, узагальнення та інтерпретація наукової літератури на тему дослідження;
- емпіричні методи: анкетування, тестування, опитування, експеримент.

База досліджень: Перший Київський медичний коледж.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дослідження розкриває нові аспекти взаємозв'язку між соціальними мережами та психологією молоді. Результати дослідження вказують на те, що залежність молоді від соціальних мереж може мати серйозний вплив на її психологічний стан та здоров'я. Виявлені фактори, які можуть впливати на залежність молоді від соціальних мереж.

Теоретичне значення бакалаврської роботи полягає в узагальненні теоретичної термінології дослідження; виявлення стану розробленості у науковій літературі проблеми залежності від соціальних мереж; вивченні та узагальненні позитивних та негативних наслідків користування соціальними мережами молоддю, соціально-психологічних чинників, що впливають на схильність молоді до залежності від соціальних мереж; дослідженні нормативно-правові основи соціальної підтримки молоді, що лежать в основі профілактики її залежності від соціальних мереж. Це може допомогти в подальшій розробці теорії з означеної проблеми та розробці відповідних програм профілактики.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що емпірично досліджено рівень схильності молоді до залежності від соціальних мереж та соціально-психологічні проблеми, пов'язані з цим видом адикції; розроблена програма профілактики залежності молоді від соціальних мереж та методичні рекомендації щодо способу життя молоді. Результати дослідження можуть бути використані соціальними працівниками, шкільними вчителями, психологами та класними керівниками у роботі з молоддю.

Структура роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, містить 81 сторінку основного тексту, у списку використаної літератури наведено 32 літературних джерела. У роботі подано 1 таблиця, 35 рисунків та 4 додатків.

Додаток У

Зразок картки бакалаврської кваліфікаційної роботи

БАКАЛАВРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

09.04 – БКР. 767 „Д” 2023.08.19. 019 ПЗ

ПЕТРЕНКА ІВАНА СЕРГІЙОВИЧА

2023 р.

Примітка:

09.04	– код кафедри громадського здоров'я та нутриціології
БКР	– бакалаврська кваліфікаційна робота
767 „З” 2023.08.19	– номер та дата підписаного ректором університету наказу про затвердження теми бакалаврської кваліфікаційної роботи
019	– порядковий номер здобувача вищої освіти у наказі про затвердження теми бакалаврської кваліфікаційної роботи
ПЗ	– пояснювальна записка

Навчальне видання

Методичні рекомендації з підготовки та захисту
бакалаврської кваліфікаційної роботи
для здобувачів вищої освіти
освітньо-професійної програми
«Нутриціологія здорового харчування»
Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальність 229 «Громадське здоров'я»

Автори – упорядники:

Н.М. Слободянюк, А.Б. Альтанова.

Віддруковано у ВЦ НУБіП
України
Ум. друк. арк. 4,5
Наклад 50 пр.

Формат 60x84 1/16.
Обл.– вид. арк.4,5

Кафедра громадського здоров'я та
нутриціології НУБіП України
Адреса: 03041, м. Київ,
вул. Виставкова, 16, навчальний
корпус № 12, каб. 412
Тел.: (044) 527-89-50